

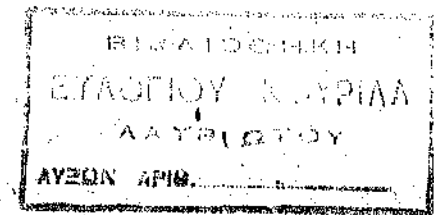
ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Β'. — ΤΟΜΟΣ Β'.

Αναπλάσις



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

— Κάτωθεν του Δημαρχείου —

1889

837

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. χρυσᾶ 10·
διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχμᾶ 10.
Ἡδὲ συνδρομητῆς θεωρεῖται καὶ μέλος τοῦ Συλλόγου
ἀρωγὸν ἂνευ ἐπέρας δημοσιεύσεως.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ τοῦ Συλλόγου εἶνε ἐν τῇ συνοικίᾳ
Πλάκας ἀρ. 5. παραπλεύρως τῆς Δημοτικῆς
Σχολῆς τῆ ἐν τῇ ὁδῷ Ἀδριανοῦ.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΦΥΛΑΧΟΝ 1 ΜΑΪΟΥ 1889.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

I. Σκαλτσούνη Ψυχολογικαὶ Μελέται, Β'. Ὁ ἄνθρωπος ἐν μέσῳ τῆς κτίσεως.—Κ. Διαλεκτῆ Τίσιμα καὶ τί εἶσαι, ποιήμα.—Ν.πδ. Τὸ ζήτημα τοῦ κλήρου, ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν (συνέχεια).—Γενική τοῦ Σάμπαντος ἀποψή (Ἐκ τοῦ «Πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ» τοῦ Chateaubriand)—Ἐκθέσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ Ταμεῖου τῆς Ἀναπλάσεως.—Μ. I. Γυλιανὸς Ἡ Μεταμορφωσθένη.—Ἡθικοθηρησκευτικὴ ἐν Γαλλίᾳ κίνησις.—Διαφασὶς ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀναπλάσεως.—Βιβλιοθήκη «Ἀναπλάσεως».—Ἀλληλογραφία.

I. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Β'.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ

I

Τοῦ Χέικελ προτεινάντος εἰς ἐν τῶν συνεδρίων τῶν ἐν Γερμανίᾳ φυσιοδιφῶν νὰ καταστάσιν ὑποκείμενον δημοσίαν παραδόσεως αἱ περὶ ἐξελίξεως τῆς ζωῆς θεωρίαι καὶ αἱ περὶ πιδνικοειδοῦς τοῦ ἀνθρώπου καταγωγῆς, ὁ Βίλχελμ, πάντων τῶν ἐπιφανῶν φυσιολόγων συναινούντων, ἀντεπεξῆλθε μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ δριμύτητος κατὰ τῆς παρατόλμου καὶ θρασείας προτάσεως. Διδάσκοντες εἰς τὴν νεότητα καὶ εἰς τὸ κοινόν, ἔλεγε δὲ ἐπιφανῆς ἀνὴρ, ὑποθέσεις ἀμφισβητούμενας καὶ θεωρίας διαμαχομένους, ἐφ' ἧς πρὸ πολλοῦ μὲν ἐτρέψαμεν τὰς μελέτας ἡμῶν, εἰς οὐδὲν δὲ θετικῶν συμπέρασμα ἢ εἰς πιδνικὴν τινα πρότασιν κατελήξαμεν, παραπλανῶμεν τοὺς λαοὺς καὶ ἐκδέτομεν τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν τῆς ἐπιστήμης.

Μεταδώσατε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πάσας τὰς ἀληθείας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, μοι εἶνε δὲ ἀδιάφορον εἴαν αὗται ἀντιστρατεύονται πρὸς οἰανδήποτε λαϊκὴν ἢ ἱστορικὴν παράδοσιν καὶ πεποιθήσιν, ἀλλὰ μὴ ἐπισκοπέετε τὸν νοῦν τῶν λαῶν καὶ μὴ συνταράσσετε τὴν συνείδησίν των δι' ἀκαίρων συζητήσεων ἐπὶ ζητημάτων ἐφ' ὧν αἱ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας ἀντιστρατεύόμεναι λύσεις ἐξελέγχονται ψευδεῖς διὰ τῶν καθ' ἑκάστην βεβαιουμένων γεγονότων καὶ τῶν συμπερασμάτων τῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν καὶ ἐκζητήσεων. Ἐν κοινῶν ἐκλαμβάνον τὰς ὑποθέσεις ἢ τὰς προτεινομένης λύσεις ὑπὸ εὐδὲς ἢ πλειόνων ἐπιστημόνων, ὡς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας, διαιμορφῶναι ἐπ' αὐτῶν πεπλανημένας πεποιθήσεις, εἴαν δὲ πληροπορούμενον περὶ τῆς ἀληθείας ἀπαλλαγῆ τῶν ἐσφαλμένων πεποιθήσεων, δικαίως τότε ἐξανίσταται κατὰ τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἡ ἀμφιβάλλη ὡς καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ὀριστικῶς ἀκριβοθεισῶν ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν.

Τὴν σπουδαιότητα τῶν λόγων ταύτων κατενόησα ἀφ' ἧς ἐπεχείρησα τὴν ἀναίρεσιν τῶν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν δημοσιευθέντων ὑλιστικῶν πονημάτων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ περὶ «Ψυχώσεων» τοῦ λατροῦ Ἀποστολλίδου, ἀπευθυνομένου πρὸς πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, προβαίνοντος δὲ καὶ εἰς πρακτικὰ καὶ κοινωνικὰ συμπεράσματα τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσβουμένων ἀρχῶν.

Προτάσεις, ἐξ ὧν ἤρτηται οὐ μόνον αἱ ἀνθρωπολογικαὶ ἀρχαί, ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ τῶν λαῶν πεποιθήσεις καὶ οἱ ὅροι τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, πρε-

σβευόμεναι ὑπὸ μιᾶς σχολῆς ἢ ὑπὸ ἐνὸς ἐπιστήμονος, ἀγγέλλονται, εἰς τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματα, ὡς προτάσεις ἐπιστημονικαὶ ὀριστικῶς ἀποδεδειγμέναι καὶ ἐφ' ὧν οὐδὲ συζητήσεις πλέον ἐπιτρέπεται! Οὕτε οἱ ἐπιστήμονες οὕτε οἱ ἐκ τοιούτων ζητημάτων ἀσχολούμενοι διατρέχουσι κινδύνους ἐκ τοιούτων δημοσιεύσεων, ἢ δὲ ἀναίρεσις τῶν ἀποβάνει ἐνώπιον αὐτῶν εὐχερῆς. Ἀλλ' οἱ λοιποί, οἱ ἀναγινώσκοντες εἰς σύγγραμματα ὑπὸ ἐπιστήμονος δημοσιευόμενα, πρότασιν τινα ὡς ἀποδεδειγμένην ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ διαμορφώσαντες ἐπ' αὐτῆς τὰς πεποιθήσεις των, δυσκόλως μεταπειθόνται ἐξ ἐπλήρης ἐναντίας βεβαιώσεως, ἐὰν μάλιστα πρόκειται καὶ περὶ νεοφανῶν καὶ παραδόξων θεωριῶν, πρὸς ἃς πάντοτε φέπει ἡ νεότης.

Ἴδού' ὁ μαθητῆς τοῦ πανεπιστημίου ἢ γυμνασίου, ὁ ἔμπορος ἢ ὁ ὑπάλληλος ἢ ὁ ἀπλοῦς ἐργάτης ἀνέγνωσεν εἰς τὸ περὶ «Ψυχῶσεων» πῶνμα βιβλίου, «οὐδεμία ὑπάρχει θεμελιώδους διακρίσεως μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ὄντων, αἱ δὲ πεποιθήσεις περὶ ὑπαγωγῆς αὐτοῦ εἰς νόμους φυσικοῦς ἢ ἠθικῆς τάξεως, ἐκτὸς τοῦ σύμπαντος, καὶ ἡ παραδοχὴ μιᾶς μυστηριώδους ἀρχῆς, ἣτις ἐδράσει κατὰ τρόπον ἐπινεγόντα τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίαν του, ὡς ἀπὸ μηχανῆς, σήμερον οὐδὲ κἀν τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης ἐφελκύνουσιν.» (211)

Τόρα ἡ ἀλήθεια κείται εἰς τὸ ἀντίθετον σημείον. Οὐδέποτε ἄλλοτε ἐμελετήθησαν καὶ ἠκριβώθησαν τὰ διακρίνοντα τὸν ἄνθρωπον οὐσιώδη καὶ συστατικά στοιχεία καὶ γνωρίσματα ἀπὸ πάντων τῶν λοιπῶν ὄντων τῆς Κτίσεως ὅσον ἐν τῷ καθ' ἡμῶν χρόνῳ, τοιαύτη δὲ ἔβυσσος διηνολήθη διαχωρίζουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἐμβίων ὄντων, ὥστε τὸ πρῶτον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἐπιστήμονες ὑψηλὴν κατέχοντες ἐπιστημονικὴν θέσιν ἰδιαίτερον ἐμόρφωσαν βασιλεῖον ἐν μέσῳ τῆς Κτίσεως ἐν ᾧ κατέταξαν τὸν ἔ ν θ ρ ω ο ν.

Ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ βεβαιώσις αὕτη τὴν ὁποίαν ἐνταῦθα ἀντιτείνω πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἐναντίας τῶν ὑλοδοξούντων διδασκαλίας, διὰ μάλιστα ἐξ αὐτῆς ἠρηγῆται ὁ κοινωνικὸς βίος, συνταρασσομένων τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τῆς νεότητος καὶ τοῦ ἀποπλανωμένου λαοῦ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ δια-

πομπέσεως τοῦ σεπτοῦ τῆς ἐπιστήμης ὀνόματος; Οὐχὶ βεβαίως. Ἡμεῖς δὲ ὅπως προασπίσωμεν τὰς συνειδήσεις τῆς νεότητος καὶ τῶν μὴ εἰδικῶς ἐπιδιδόμενων εἰς τὴν μελέτην τοιούτων ζητημάτων, ὑποχρεούμεθα μακρὰν καὶ ἐπίπονον νὰ διανύσωμεν πορείαν, ὅπως ἐπιτελέσωμεν τὸ ἐπιβαλλόμενον καθήκον εἰς τοὺς φρονούντας βίαι ἀθεωρεῖται τῶν ὑλοδοξούντων, ἀνυπόστατοι καὶ ψευδεῖς ἐνώπιον τῆς θετικῆς ἐπιστήμης, ἀπονεκρῶνουν καὶ ἐξαφανίζουσι πάντα τὰ γενναῖα καὶ ὑψηλὰ φρονήματα καὶ πάντα τὰ μέσα πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν νόμων τῆς ἠθικότητος καὶ τῶν ὄρων εἰρημικῆς καὶ προδευτικῆς τῶν λαῶν συμβιώσεως.

II

Ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχῶσεων» οὐδεμίαν διαβλέπει οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τῆς ψυχῆς τοῦ κοραλλίου καὶ τοῦ ὀστράκου ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, οὐδεμίαν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὄντων, πάντων ὑποβαλλομένων εἰς τοὺς αὐτοὺς μηχανικοὺς τῆς φύσεως νόμους. Ἀλλ' ἡμεῖς καὶ μεθ' ἡμῶν ἡ ἀνθρωπότης πάσης χώρας καὶ πάσης ἐποχῆς, περιφανῆ καὶ ἀπέφαντον καὶ οὐσιώδη βλέπομεν διαφορὰν φύσεως καὶ οὐσίας μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ζωικῶν ὄντων, διαφορὰν σκοποῦ καὶ ὑποστάσεως, ἐνεργείας καὶ ἐκτάσεως, τὰς δὲ ἐνοράσεις ταύτας καὶ πεποιθήσεις τῆς ἀνθρωπότητος κυραδοῖν αἱ δοξασταὶ καὶ αἱ ἐιζητήσεις καὶ αἱ μελέται πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς σοφῶν τῶν παρελθόντων καὶ τοῦ καθ' ἡμῶν αἰῶνος.

III

Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ κτήνους καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐντόμου σύμμετρος ὢν καὶ ἄριστος ἐδημιουργήθη συμφάνως πρὸς τὰς χρείας καὶ πρὸς τὸν ὃν ἔλαχε σκοπὸν, θανάτῳ δὲ καὶ ὄντως κατακλητικὰ εἶναι τὰ ἐνστικτὰ δι' ὧν ἐπλουτίσθη πρὸς διατήρησιν τῆς ἰδίας ἀτομικότητος, μυριοπληθεῖς δὲ καὶ ποικιλώταται αἱ μέθοδοι τῆς φύσεως πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς διαρκείας τῶν διαφόρων εἰδῶν. Τὸ κτήνος, ὡς καὶ τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐντόμων, δὲν ἔχει ἀνάγκην τελειοποιήσεως τῶν ἰδίων μέσων καὶ ἱκανότητων, διότι ἡ φύσις ἔρριψεν ἐν αὐτῷ τὴν ὀρθοτετικὴν γραμμὴν τῶν ἀναγκῶν του, τῶν

μέσων του καὶ τῆς ἀναπτύξεώς του, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ὑπερβαίνει. Ἡ περιγραφή τῶν ἔργων τῆς μελίσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶνε ἡ ἐντελεστετέρα περιγραφή τῶν ἔργων τῆς μελίσεως τοῦ καθ' ἡμῶς χρόνου ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων τῆς γῆς. Τὸ ὀριστικόν, τὸ ἀμετάβλητον, τὸ μηχανικόν, τὸ καθωρισμένον ἀπὸ καὶ διαπαντός, τὸ κινούμενον ἐν μέσῳ μηχανικῶν καὶ ἀπαραβάτων νόμων, ἰδοὺ ὁ χειραγῆρ τῶν ἐνοργάνων καὶ ἐμβίων ὄντων, πλὴν ἐν ὅσῳ. Ἡ ζωὴ ἀκμάζει σφριγῶσα εἰς τὴν περίεξ τῆς γῆς ἀτμόσφαιραν, εἰς τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ὠκεανούς, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καὶ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, διατηρεῖται δὲ ἀεὶποτε ἀμαίαια κινουμένη ἐναρμονίως ὑπὸ νόμων μοιραίων, σταθερῶν καὶ ἀδυσωπῆτων. Ἐκαστον κτήνος ἢ ἐντομον κατέχει τὸν προσημειωθέντα αὐτῷ χῶρον, — στρέφεται ἐντὸς προδιαγεγραμμένου κύκλου ἐνεργείας, δέσμιον δὲ κρατεῖται ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς ἰδίας φύσεως, — γεννηθὲν τέλειον παρορμαῖται εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν ἔργων θανάσιμης ἀρχιτεκτονικῆς ἕνευ μαθήσεως ἢ προδιασκέψεως, — ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐξυφαίνει ἢ ἀράχνη τὰ κελύφη καὶ τοὺς ἰστούς καθ' ὃν τρόπον καὶ σήμερον, — αἱ μέλισσαι πάσης χώρας καὶ πάσης ἐποχῆς ἐξωτερικεύουσι τὰς ἐντυπώσεις των διὰ τῶν αὐτῶν ἠχῶν καὶ σημείων ἀρμονικῶς ἤχος μεταβαλλόμενος εἰς ὄξυν καὶ ἀσύμφωνον, ἐὰν ἐπινεχθῇ κτύπημα ἐπὶ τῆς κυψέλης, ἤχος γλυκὺς κατὰ τὴν ἐσπέραν ἡμέρας διαφιλοῦς συλλογῆς μέλιτος, βοῆ δὲ καὶ ἀγωνίας κραυγαί, ὅτε κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκλείπει τὸ μέλι ἀπὸ τῆς κυψέλης, — ἔξ τὸ κτήνος καὶ τὸ ἐντομον, ἀλλὰ ἔξ τῆς ζωῆς ἐνστικτωτικῆς θανάσιμης κινήσεως, ἣν παρέλαβεν ἀπὸ τῆς φύσεως δεσπόζουσαν ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῶν μηχανικῶν νόμων.

IV

Ἀλλ' ἡμέραν τινα ἐπεφάνη ἐπὶ τῆς γῆς ὃν ἔμψυχον γυμνὸν καὶ ἀσθενές, μὴ ἔχον τὴν δύναμιν νὰ πέτηται ὡς τὸ πτηνόν, μήτε νὰ τρέξῃ ὡς ἡ ἔλαφος, ἄμορον πάσης καθοπλίσεως ἐν μέσῳ ὄντων καθωπλισμένων διὰ λεπτῶν ἐνστικτων, δι' ἐξαιτίας ἐπιτηδειότητος καὶ δι' ἰσχυρῶν σωματικῶν ὀργάνων, τὸ δὲ σπουδαιότατον ὅτι ἡ μὲν ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀνάπτουξίς του ἦτο βραδυτάτη, μακροχρόνιος δὲ ἡ παιδικὴ ἡλικία.

Καὶ ὅμως ἐνώπιον τοῦ ἀσθενεστάτου ἐπιφανέντος νέου ὄντος ὁ λέων ἐπαλινδρομήσεν, ἡ ἔρκτος τῷ προσήνεγκε τὴν δορὰν δι' ἧς κατεσκεύασε τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐσθίτην καὶ ἐκάλυψε τὴν γυμνότητα τῶν τέκνων του, ἀνασκάψας τὴν γῆν ἐμηχανήσατο καὶ ἐδημιούργησεν ὄπλον δι' οὗ ὁ ἀετὸς τραυματίζεται ἐναέριος καὶ πίπτει πρὸ τῶν ποδῶν του, καὶ ἐχνηλατῶν τὴν φύσιν καὶ διερευνῶν τοὺς νόμους αὐτῆς ἀντιτάσσει τὸν ἑνα κατὰ τοῦ ἑτέρου συμφάνως πρὸς τὰς ἰδίας ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίας, πάντας δὲ καλεῖ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἢ ἐξουδετερῶναι καὶ ὑπερνεῖξ, ἐὰν ἀντίσταται εἰς τὰς βουλήσεις του, καὶ διασχίζει τὰς θαλάσσας, καὶ καταβάλλει τοὺς ἀνέμους, καὶ χειραφετεῖται ἀπὸ τῶν μηχανικῶν νόμων, καὶ καταμετρεῖ τὸ στερέωμα, καὶ δημιουργεῖ τέχνην καὶ ἐπιστήμην, καὶ ὑψοῦται μέχρι τῆς διανοίας τοῦ Πλάτωνος, μέχρι τῶν γνώσεων τοῦ Κοπερνίκου, μέχρι τῆς διορατικότητος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

Τὸ ἀνόργανον σῶμα κοινὰ ἔχει τὰ χημικὰ στοιχεῖα μετὰ τῶν φυτῶν, ἀλλὰ τὸ φυτὸν δὲν ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν ὀργανικῶν.

Τὸ φυτὸν κοινὰ ἔχει στοιχεῖα ὀργανώσεως καὶ συντηρήσεως μετὰ τῶν ἀνοικητῶν ὄντων, ἀλλὰ τὸ φυτὸν δὲν ἀνήκει εἰς τὸ ζωικὸν βασιλεῖον.

Τὸ ζῷον κοινὰ ἔχει μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ὀργανικὰ τινα στοιχεῖα καὶ σωματικὰς λειτουργίας, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται ἀπὸ πάντων τῶν λοιπῶν ἐμβίων ὄντων διὰ τῶν ἰδίων συστηματικῶν στοιχείων, τῆς καθολικότητος τοῦ ἰδίου πνεύματος, τῆς δυνάμεως τῆς ἐπινοήσεως καὶ φιλικῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, διὰ τῶν ἱκανότητων τῆς προόδου, τῆς ἠθικότητος καὶ θρησκευτικότητος.

Τί κοινόν, εἶπον ἐν τῷ καθ' ἡμῶν χρόνῳ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν οἱ προϊστάμενοι τῶν ζωολογικῶν καὶ ἀνθρωπολογικῶν ἐπιστημῶν, τί κοινόν μεταξὺ κτήνους καὶ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν προώτιστων καὶ θεμελιωδῶν καὶ οὐσιωδῶν τοῦτου στοιχείων καὶ γνωρισμάτων;

Ὁ ἄνθρωπος κέκτηται σκέψιν, εὐμηχανίαν, ἐννοίαν αἰτίου ἀποκρύφου, θεωρίαν, ἐνθουσιασμόν, ἀγάπην, αἰσθητὰ ὑπερκόσμου λατρείας. Ποιητῆς, ψάλλει τὸ ἰδεώδες. Καλλιτέχνης, ἀποτυπῶν ἐνθεῖα αἰσθήματα ἐπὶ τοῦ λί-

θου. Βιομήχανος, διευθύνει την φύσιν προς εξυπηρέτησιν των επινοήσεών του. Μόνος όρ-
 ζει και πίσσει τὰ καθ' εμάν, καταβάλλων δὲ
 διὰ τοῦ λόγου τὰς φυσικὰς αὐτοῦ δυνάμεις και
 ὁρξέεις και πάντοτε τελειοποιούμενος και προο-
 δεύων και ὅτε μὲν μικρὸν και κατ' ὀλίγον με-
 ταβαλλόμενος, ἄλλοτε δὲ διὰ βιαίου τροπῶν
 και ἐλιγμῶν και ἀναπλάσεων ὑπερνιακῶν πάντα
 τὰ περι αὐτῶν και πάντα ἐπισηματικῶν και
 τῆς φύσεως νόμου καταβάλλων δοξάζει τὴν
 ἀνθρωπότητα και γίνεται Σωκράτης ἢ Γαλι-
 λαῖος ἢ Πασχάλ ἢ Στέφενσον.

Ὁ Δαρβίνος ἐδόξαζεν ὅτι τὸ καθῆκον μόνου
 εἶνε ὁ ἰδιώτων τοῦ ἀνθρώπου χαρακτήρ ἐξ οὗ
 οὐδὲν ἔχνος ἀπαντᾷ εἰς τὰ λοιπὰ ζωικὰ ὄντα.
 Καὶ πρὸ τοῦ Δαρβίνου ὁ σκεπτικώτατος τῶν
 νεωτέρων ἀνθρωπολόγων, ὁ Ἐμμανουήλ Κάν-
 τιος, ἐπρόσβευεν ὅτι, « τὸ καθῆκον εἶνε ἡ
 πραγματικότης ἐξ ἧς δυνάμεθα νὰ πορισθῶ-
 μεν συμπεράσματα ἀσφαλῆ, βέβαια και ἀληθῆ. »
 Τὸ καθῆκον μόνου; Ἔστω. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον
 δὲν εἶνε νόμος μηχανικός, μοιραῖος, ἐπισημα-
 τικός, ἀναπόδραστος ἐπιβαλλόμενος εἰς τὸν ἄν-
 θρωπον. Εἶνε νόμος προτεινόμενος εἰς τὴν ἀ-
 ποδοχῆν ἐλευθέρως συνειδήσεως, εἶνε νόμος
 ἠθικότητος, εἶνε νόμος ἐκουσίας ὑπὸ τοῦ ἀν-
 θρώπου ἐφαρμοζόμενος ἢ ἀθετούμενος. Τὸ κα-
 θῆκον εἶνε ὁ μόνος ἰδιώτων χαρακτήρ τοῦ ἀν-
 θρώπου; Ἔστω. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον εἶνε κόσμος
 ὁλόκληρος διαχωρίζων τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς
 λοιπῆς Κτίσεως, εἶνε πραγματικότης ἀόρατος και
 ἀσώματος, εἶνε ζωὴ ἰδιότυπος σφριγῶσα και ἐκ-
 θείας ἀπαστρέπτουσα αἰγλης, εἶνε ἐλευθερία
 ἐνεργείας και ἠθικὴ εὐθύνη. Τὸ καθῆκον δὲν
 εἶνε ζωὴς ἐνστικτοῦ οὐδὲ μηχανικός νόμος,
 ἀλλ' ἀναίρεσις τοῦ ἐνστικτοῦ και περιφρόνησις
 και ἀναίρεσις πάσης ζωῆς και παντὸς σωμα-
 τικῶδ ὄρασι. Τὸ καθῆκον εἶνε ἐδαλασσία, ἢ
 εἰς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσις, ἢ ὑπὲρ τῆς οἰκο-
 γενείας αὐταπάρνησις, ἢ πρὸς πάντας ἀγάπη,
 ἢ πρὸς τοὺς πάσχοντας θεραπεία, τὸ ἔλπος και
 ἡ συμπάθεια και ἡ ὑπερφανεία τῆς συνειδή-
 σεως τῶν λαῶν ἀπάναντι τῶν θεωριῶν τῆς ἄρ-
 νήσεως και τῆς ἀπαισιοδοξίας. Πάντα δὲ ταῦτα
 πρὸς οὐδὲν λογίζεσθε, ἀλλ' ἐξομοιοῦντες τὸν
 ἄνθρωπον πρὸς τὴν λοιπὴν κτίσιν ἀρνεῖσθε
 τὸν ἰδιαίτερον νόμον τῆς ἠθικότητος, οὐδέ-
 μίαν ἐμβλέπετε οὐσιώδη και θεμελιώδη δια-

φορὰν μεταξὺ κτήνους και ἀνθρώπου, ἀποτυ-
 φλούμενοι δὲ ὑπὸ τῶν δογμάτων τοῦ Χέικελ και
 ὑπὸ τῶν παραδοξολογιῶν τοῦ Σουίγγ προκηρύσ-
 σετε εἰς τὸ κοινὸν τῆς Ἑλλάδος ὅτι τοιαῦτα
 ζῆτιήματα δὲν ἐφελκύνουσι πλέον
 τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης. Πλα-
 νᾶσθε! Πλανᾶσθε οἰκτρῶν πλάνην! Περιορι-
 σθέντες εἰς τὴν μελέτην τῶν δογμάτων και τῶν
 βεβαιώσεων τῶν ὕλοδοξούντων παρεπλανήθητε
 εἰς τὰς κρίσεις σας, τὴν δὲ πλάνην σας και τὰς
 δοξασίας τῶν διδασκόντων τὸν ἥλιον μετα-
 δίδετε ἤδη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λαὸν χαρακτη-
 ρίζουτες αὐτὰς ὡς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας ὀ-
 ριστικὰς και ἀναμφισβήτητους, ἐφ' ὧν οὐδεμί-
 α πλῆον ἐρείρεται ἀμφισβήτησις ἢ συζήτησις.
 Πλανᾶσθε! Πλανᾶσθε!

V
α'.

Ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς Henri Joly, γνωστὸς
 διὰ τὰς πολυχρονίους ἀρχοὺς μελέτας ἐπὶ τῶν
 ἐνστικτικῶν τῶν ζῶων, ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ ἔτος
 1877 ὀγκῶδες και πολύτιμον σύγγραμμα ἐκ
 σελίδων 436 ἀπαριθμώμενον, ὑπὸ τὴν ἐπιγρα-
 φὴν «Ὁ ἄνθρωπος και τὸ Ζῶον» ἐν ᾧ ἀκρι-
 βοῦνται πᾶσαι αἱ οὐσιώδεις και θεμελιώδεις
 και ἀπέραντοι διαφοραὶ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου
 και τῶν λοιπῶν ζωικῶν πλασμάτων. Καὶ δὲν
 πρόκειται περὶ διαφορῶν βαθμολογίας ἢ κλί-
 μακος, ἀλλὰ περὶ προσόντων κυρίως χαρακτήρων
 και ἰκανοτήτων ἀποτελούντων ἄβυσσον διαχω-
 ρίζουσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν λοιπὴν κτί-
 σιν και ἀπὸ πάντα τὰ λοιπὰ ἔμβια ὄντα.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ Joly ἐβρα-
 βεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Γαλλίας.

Θὰ ἐβεβαίον ἄρα γε ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυ-
 χῶσεων» ὅτι τοιαῦτα ζήτηματα δὲν ἐφελκύνουσι
 τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης, ἐὰν ἐγνωρίζε και
 τὰ ἔργα τοῦ γάλλου καθηγητοῦ και τὰς περὶ
 αὐτῶν κρίσεις τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν;

β'.

Γνωστὸν εἶνε εἰς τοὺς ἐπιστήμονας ὅτι οἱ
 δύο τῆς Ἀγγλίας φυσιοδίφαι, Δαρβίνος και
 Wallace, συγχρόνως ἐνησολοῦντο ἐπὶ τοῦ
 περὶ ἀνελιξέως τῆς ζωῆς και γενέσεως τοῦ ἀν-
 θρώπου ζήτηματος. Ἀμφότεροι κατέληξαν εἰς
 τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, τῆς δημιουργίας τουτέ-
 στιν ἐνὸς πρώτου ζωικοῦ πρωτοπλάσματος ἐξ

οὗ δι' ἀνελιξέων και μεταμορφώσεων παρή-
 γθησαν πάντα τὰ ζωικὰ ὄντα. Ἀλλ' οἱ δύο συν-
 εργάται ἀπεχωρίσθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος
 τῆς γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ μὲν Δαρ-
 βίνος ἐδόξαζεν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ δημιουργοῦ
 περιορίζετο εἰς τὴν πρώτην τοῦ πρωτοπλά-
 σματος γενεσίν, περιβληθέντος τὴν καταπλη-
 κτικὴν δυνάμιν τῆς παραγωγῆς πάντων τῶν
 ἐμβίων ὄντων μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ ἀνθρώπου·
 ὁ δὲ Wallace ἐδόξαζεν ὅτι τοιαύτη εἶνε ἡ
 ἀπόστασις μεταξὺ πάντων τῶν ζωικῶν πλασμά-
 των και τοῦ ἀνθρώπου και τοιαύτη ἡ διαχω-
 ρίζουσα ἄβυσσος τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν
 λοιπὴν κτίσιν, ὥστε νέα δημιουργικὴ ἐνέργεια
 παρανήθη πρὸς παραγωγὴν ὄντος ἔχοντος σπου-
 δαιοτάτους χαρακτήρας ὅπως ἰδιαίτερός και
 ἀντικειμένους πρὸς τοὺς διέκοντας τὸν ἄπτον
 και ὁρατὸν κόσμον μηχανικοὺς νόμους, ἐξ ὧν
 οὐδὲν ὑπεμφαίνεται ἔχνος εἰς τὰ λοιπὰ τῆς
 φύσεως ὄντα. (L'origino des espèces—Re-
 vue scientifique Janvier 1880)

Και ἡμᾶς μὲν ὀλίγον ἐνδιαφερόμενοι αἱ
 περὶ μεταμείψεως και ἐξελίξεως τῆς ζωῆς θεω-
 ρίαι, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχῶσεων», ὁ
 ἀποδαχόμενος τὰς ὕλιστικὰς περὶ γενέσεως τῆς
 ζωῆς και τοῦ ἀνθρώπου ὑποθέσεις, ἐγένωσκεν
 ἄρα γε τὰς σπουδαίας συζητήσεις τῶν δύο κο-
 ρυφαίων τοῦ Δαρβινισμοῦ ἐπὶ τῶν ζητημάτων
 τῶν μὴ ἐφελκύνων οὐδὲ τὴν προσο-
 χὴν τῆς ἐπιστήμης;

γ'.

Ὁ ἰατρός Dr James, δημοσιεύσας τὸ περὶ
 Δαρβινισμοῦ σύγγραμμά του, ὁρίσας δὲ τὴν
 διαχωρίζουσαν ἄβυσσον τὰς σωματικὰς και
 νοητικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις ἀπὸ τὰς ἰκα-
 νότητας και ἰσχύας τῶν λοιπῶν ἐμβίων, ἐπέ-
 ληφθη και τῆς ἀκριβέσεως τῶν χαρακτήρων
 τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ὧν οὐδὲν ἔχνος ἐμφαίνεται
 ἐφ' ὅλης τῆς λογικῆς ἐνοργάνου και ζωϊκῆς
 φύσεως.

« Τὸ ἠθικὸν συναίσθημα, αἱ θρησκευτικαὶ
 πεποιθήσεις και αἱ ἐνοράσεις ὑπερκόσμου ὑ-
 πάροξσεως » ἀπαγορεύουσι τὴν κατάταξιν τοῦ ἀν-
 θρώπου εἰς θέσιν βλαβῆς ἰδίου και ἀπὸ τῶν λοι-
 πῶν ἐμβίων ὄντων κεραιρισμένην. (Du Dar-
 vinisme Σελ. 291) Ἐγνωρίζον ἄρα γε ὁ συγ-
 γραφεὺς τὰς ἐπαγγελίας ταύτας τοῦ συνεργά-
 του τοῦ φυσιολόγου Magendie;

δ'.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ ζωολογικοῦ τῶν Παρι-
 σίων μουσείου καθηγητὴς τῶν φυσικῶν ἐπι-
 στημῶν και πρόεδρος τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἐ-
 ταιρίας Quatrefages, μελετήσας ἐπὶ τεσσα-
 ρέκοντα ἔτη τὰ ζωολογικὰ και ἀνθρωπολο-
 γικὰ ζήτηματα κατέληξεν εἰς συμπεράσματα, τὰ
 ὁποῖα ἐπεκύρωσε διὰ τῶν ἐκζητήσεών του
 τῶν τελευταίων ἐτῶν, ταῦτα δὲ ἐδημοσί-
 ευσε κατὰ τὸ τελευταῖον παρελθὸν ἔτος διὰ
 τοῦ περιοδικοῦ του « Περὶ ἀνθρωπίνων φυ-
 λῶν ». Αἱ δοξασταὶ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς εἶνε εἰς
 πάντας τοὺς ἐπιστήμονας γνωσταί. Πλὴν τῶν
 οὐσιωδῶν σωματικῶν και νοητικῶν διαφορῶν
 οἱ δύο ὅπως ἐξαιρετικοὶ τοῦ ἀνθρώπου χαρα-
 κτήρες, ἡ ἠθικότης και ἡ θρησκευτικότης, συν-
 αποτελοῦσι τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ και ὑπαγο-
 ρεύουσι τὴν κατάταξιν του εἰς βασιλεῖον ἰδιαί-
 τερον ἀποχωριζόμενον ἀπὸ πάσης ἄλλης ζω-
 κῆς ὑπάρξεως. Ὅπως δὲ καταδείξῃ ὅτι οἱ ἀπο-
 τελούντες τὴν ὑπάρξιν τοῦ ἀνθρώπου θεμελιώ-
 δεις χαρακτήρες δὲν εἶνε ἐπικτητοὶ ἀλλὰ τῆς
 φυσικῆς αὐτοῦ οὐσίας και ὑποστάσεως, ἀφιέ-
 ρωσε τὸν βίον ἔπαντα πολλὰ μὲν δημοσιεύσας
 συγγράμματα, ἐπιτύχων δὲ μέχρι τῆς σημερον
 τὰς δοξασίας του διὰ φυσιολογικῶν ἐρευνῶν
 και ἀναπτύξεων.

ε'.

Ὁ διάσημος Ἀγαθὸς ἐν τῷ συγγράμματι αὐ-
 τοῦ, « Περὶ τῶν εἰδῶν και περὶ ζωολογικῆς
 ταξινομήσεως », παρατηρεῖ ὅτι οἱ Ehrenberg
 και Isidore St Hilaire ὡς και οἱ ἐπιφανέ-
 στεροι τῶν φυσιοδιφῶν προτεινόνσι ἢ ἀποχω-
 ρισθῆ βλαβῆ ἀπὸ τὸ ζωικὸν βασιλεῖον ὁ ἄν-
 θρωπος, νέον δὲ νὰ προστεθῇ εἰς τὰς προῦπαρ-
 χούσας τρεῖς μεγάλας τάξεις τῶν τοῦ σύμπαν-
 τος πρὸς κατάταξιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐκ τῆς
 ἀπερᾶντου ἀποστάσεως τῆς χωρίζουσας αὐτὸν
 ἀπὸ πάντα τὰ λοιπὰ ὄντα. Καὶ τὸν μὲν τυπι-
 κὸν χωρισμὸν και τὴν μεταβολὴν τῆς ὑπαρ-
 χούσης ταξινομήσεως ὁ Ἀγαθὸς θεωρεῖ ὅπως
 περιττὴν, ἀλλὰ συμφωνῶν ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν
 τῶν πραγμάτων ἐπιτιμᾷ μετὰ πολλῆς δυνά-
 μεως και δριμύτητος τὰς θεωρίας τοῦ Χέικελ
 και πάντων τῶν πρεσβεύοντων ὅτι δὲν ὑπάρχει
 σπουδαία και θεμελιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ
 ἀνθρώπου ὄντος και τῶν λοιπῶν ζωικῶν

πλασμάτων. «Η φύσις άπασα, λέγει ο μέγας φυσιοδίφης, μαρτυρεί και προκηρύσσει ότι ο τελικός σκοπός της επί της γης δημιουργίας ήτο ή επί της κορωνίδος του οικοδομήματος άνάρτησις εύγενους και άνωτέρου όντος, του άνθρώπου. Αί δοξασίαι του Δαρβίνου και οι γενεαλογικοί πίνακες του Χέκελ, καθ' ους ήρίζεται κοινή των ειδών καταγωγή και σύνδεσμος και έπιή βαθμολογική διαφορά, ούδεμίαν έχουσιν επιστημονικήν ύπόστασιν. Ημείς δέν περιοριζόμεθα ν' άποδοκιμάσωμεν μόνον τούττας διδασκαλίας, αλλά διαμαρτυρούμεθα και αύτας διδασκαλίας, αλλά διαμαρτυρούμεθα και αύτων ως διαστρεφουσών μόν τα γεγονότα, άντιστρατευομένων δέ προς άληθείας επιστημονικάς έφ' όν ούδεμία επεγείρεται άμφισβήτησις.»

5.

Ο διάσημος φυσιολόγος Bianconi εις την μονογραφίαν του, « ο άνθρωπος και ο πίθηκος », διαπραγματευθείς περί των σπουδαίων οργανικών διαφορών του άνθρσπίνου σώματος από των λοιπών έμβίων όντων, προέβη εις την άνάλυσιν των νοητικών και ήθικών αύτου δυνάμεων, έσυμπέρανε δέ ότι μεταξύ άνθρώπου και πάντων των λοιπών ζώων δέν ύφίσταται άπλώς θεμελιώδης και ουσιώδης χαρακτήρων διαφορά, αλλά διαφορά φύσεως και απόστασις άπειρος καταδεικνύουσα προφανώς την πλάνην των ύλοδοξούντων, ανατρέπουσα εκ βάθρων τδ δαρβινικόν σύστημα και άποδεικνύουσα «την έμμεσον του άνθρώπου γένεσιν από αίτίας ύπερκοσμίου και ύπερμισθιτης, δυναμένης να χορηγήση τους χαρακτήρας διανοίας και ήθικότητας όν στερείται ή λοιπή κτίσις.» Τάς άρχάς τούτας άπεδέχθησαν έν Ιταλίς ο καθηγητής των φυσιολογικών επιστημών Τομάζος, ο φυσιολόγος Λουσιάνος, ο Ιατρός Βονακόσης και ο έπιφανής καθηγητής της Ιατροδικαστικής Λάουρα. (Όρα Ιατροδικαστικήν Λάουρα 1874 Σελ. 520 και άκολ.)

VI

Διακόπτων ένταύθα την έπιθεώρησιν των δοξασιών των φυσιολόγων και φυσιοδιφών του καθ' ήμās χρόνου επί του ύποκειμένου της μελέτης ταύτης, θά έπαναλάβω αύτην εις τās άκολουθούς μελέτας, στε θά επικαλεσθώ τās γνώμας των μεγάλων της επιστήμης έρμηναίων επί των επεγειρομένων ύπό των ύλοδοξούντων

ζητημάτων. Τās δοξασίας ταύτας έδύνατο ο συγγραφεύς των «Ψυχώσεων» ν' άποδεχθί ή ν' άπορρίψη και έπικρίνη, άλλ' έπιχειρήσας να «τηρήση ένήμερον την πεφωτισμένην μερίδα της ήμετέρας κοινωvίας εις ζητήματα τά όποια ή νεωτέρα επιστήμη ύπό νέαν ύλως έποψιν παρρουσιάζει», ώφειλε, φρονών, να παραστήση την θέσιν της επιστήμης επί τοιούτων ζητημάτων μεθ' ύλης της άκριβείας και κενυ ούσιώδους παραλείψεως. Βεβαίως ότι τδ περί θεμελιώδους διακρίσεως του άνθρώπου από πάντα τά λοιπά ζωικά όντα δέν έφελκύει σήμερον ούδδ την προσοχήν της επιστήμης και άποδεχόμενος τδ έντεϋθεν πηγάζον σπουδαίωτατον ζήτημα ως όριστικώς λελυμένον, ήρμήνευσε βεβαίως την δοξασίαν μικρός δμάδος ύλοδοξούντων φυσιοδιφών και Ιατρών ούχι ύμως και τδ φρόνημα των έχόντων δικαίωμα ν' άποφαίνωνται έν ύνόματι της επιστήμης, οδδδ τδ φρόνημα άκαδημίας τινός ή συνεδρίου φυσιοδιφών ή άλλης τινός αύθεντίας περιβαλλούσης την διδασκαμένην πρότασιν δι' επιστημονικού κύρους και πιθανότητας άληθείας. Επεκτείνων τās μελέτας του επί πάντων των έργων των σοφών φυσιολόγων και φυσιοδιφών, ο συγγραφεύς των «Ψυχώσεων» δέν θά έχαρακτήριζε άνάξίας συζητήσεως τās περί άρχής της ζωής επί της γης και τās περί γενέσεως του άνθρώπου δοξασίας ύσαι άντιτίθενται εις τās ιδέας των ύλοδοξούντων, οδδδ θά έβεβαίον ήτι τά περί ουσιώδους διακρίσεως του άνθρώπου από τά λοιπά όντα εις άνάξια συζητήσεως ως μη έφελκύνοντα πλέον οδδδ την προσοχήν της επιστήμης. Έάν ο συγγραφεύς επέξετεν τās μελέτας και εκζητήσεις του επί των έργων των συνεδρίων των φυσιοδιφών και έφήρμοξε τās μεθόδους των έπιφανών φυσιολόγων του καθ' ήμās χρόνου, του Κλωνδίου Βερνάρδου, του Βίρχουφ, του Λουσιάνου, δέν θ' άπηύθυνε λόγους μυκτηρισμού και περιφρονήσεως εις πεποιθήσεις, αίτινες έπλήρωσαν και σήμερον έτι πληροϋσι τον νοϋν και την καρδίαν πάσης επί της γης ταύτης εύγενούς και γενναίας ύπάρεξως. Συμβουλευόμενος την επιστήμην και τους μεγάλους επιστήμονας, δέν θά επεκαλείτο την αύθεντιαν άσεβοϋς άνδρός περιυβρίζοντος τον έξονα πάσης ήθικής τελειότητος και διασύροντος πεποιθήσεις εις ές,

συμφώνως προς τās ύμολογίας και αύτου του Ερνέστου Ρενάου, ή άνθρωπότης ήρλεί πάν ύψηλόν και γενναίον και εύγενές και φιλένθρωπον διατηρείται έν αύτθ. Ο συγγραφεύς των «Ψυχώσεων» διενεστο να καταστήση ένήμερον τδ κοινόν της Ελλάδος επί των συζητουμένων εις την Έσπερίαν άνθρσπολογικών ζητημάτων. Η πρόθεσις άξίειπαινος. Άλλ' ως προς μόν την εκθεσιν των γεγονότων ώφειλε πλήρη τούτων άκριβώσιν, ως προς τās γνώμας του δέ επί ψυχολογικών και μεταφυσικών ζητημάτων ώφειλε να τηρήση τās συνθήκας και τούς όρους οϋς διέγραψεν «ο άνακαλύπτων τās επιστημονικάς άληθείας ως άλλοι άναπνεύουσι», και περί οϋ ο Γαμβέτας είπεν, «έσβέσθη μέγα φως, ύπερ δέν δύναται πλέον ν' άναφθί». Άλλ' ο Κλαύδιος Βερνάρδος έδόξαζεν, ότι δέν πρέπει να έπιχειρωμέν την λύσιν των διαπρασσόντων την συνειδησιν της άνθρσπότητος προβλημάτων δια της φυσιολογίας, διότι ή όρθή αύτων λύσις ήρτηται έξ άλλων πηγών και μεθόδων. Η επιστήμη οϋτε δύναται οϋτε πρέπει να εκριζώση από την καρδίαν του άνθρώπου τά συναισθήματα έξ όν διέπονται αι έκούσαι πράξεις του. Δέν άδιαφορώ επί τοίς φιλοσοφικοίς και μεταφυσικοίς προβλήμασι, λέγω δέ μόνον και δοξάζω ότι ζητήματα τούτης φύσεως ύπαρβαίνουσι τά όρια και την άρμοδιότητα των φυσιολογικών επιστημών.» (Συνεδρίασις Μαΐου 1885 της Ακαδημίας των επιστημών της Γαλλίας)

VII

Άλλ' ο συγγραφεύς των «Ψυχώσεων» τά έναντία φρονών, έκαγγελλόμενος δέ ότι δια της νοσολογίας και της φρενολογικής καθολογίας λύονται τά ψυχολογικά και μεταφυσικά ζητήματα διδάσκει ήμās ότι, «ή ψυχή του κοραλλίου κατ' οδδέν διαφέρει από την ψυχήν του Άριστοτέλους ως προς την φύσιν, ά μ φ ο τ ε ρ α ι ο δ σ α ι τ ή ς ύ λ η ς ύ π ο κ α ι μ ε ν ι κ ά φ α ι ν ό μ ε ν α, διαφέρονσαι δέ μόνον ως προς τον βαθμόν δέν άποχωρίζονται δι' άβύσσου. Τδ στοιχειώδες μεταβαίνει εις τδ σύνθετον και ή ψυχή του κοραλλίου γίνεται ψυχή του Άριστοτέλους. (203—205)

Ίδιαιτέρας θ' άφιερώσωμεν μελέτας προς έξέλεξιν του παραλογισμού της δοξασίας καθ' ήν ή ύλη σκέπτεται και κρύβει και βουλεύεται

και δημιουργεί ιδέας και έπιστήμης και πνευματικές προόδους και κόσμους ιδεώδεις και ύπερκοσμίου. Ένταύθα θά περιορισθώ ως έν προοίμιο να ύποδείξω εις τον άναγνώστην τδ πλημμελές της λογικής εις ήν παρεσύρθη ο συγγραφεύς των «Ψυχώσεων» από τās μεθόδους των μουνιστικών θεωριών. Όπως άποσαφήση τά περί ταυτότητος της ύλιστικής άρχής, έξ της πηγάζει ή ψυχή του κοραλλίου και του Άριστοτέλους προβαίνει εις μίαν συμπαραβολήν. Ίδοϋ, λέγει ο συγγραφεύς, χωρίον κατοικούμενον από δέκα οικογενείας και πόλις κατοικουμένη από έν έκατομύριον πληθυσμού. Τδ μόν χωρίον έχει οίκιας πεινχράς και στοιχειώδεις, έξεστοι γεωργοι οι έν αύτθ κατοικούντες, έλαχίστη δέ κίνησις και ζωή εις τους δρομίσκους αύτου. Όποία αντίθεσις, έν έπισκοπήσωμεν την μεγάλην πόλιν! Οίκιας πεινχράς και πολυτελείς, οδοί άπειράριθμοι, κίνησις ζωηρά, έμαξαι, τροχιόδρομοι, τηλεγραφικά σύρματα. Έν τούτοις ουσιώδης διαφορά μεταξύ του μικροσκοπικού χωρίου και της τεραστίας πόλεως δέν ύφίσταται. Οίαν δέ σχέσηιν έχει τδ χωρίον, συμπεραίνει ο συγγραφεύς, προς την μεγάλην πόλιν, την αύτην έχει και τδ επί του βράχου εις τά βάθη του ώκεανού προσκεκολλημένον ύστρεον προς τον άνθρσπον.

Όποιον διαχέει φως ή συμπαραβολή αύτη επί της άληθείας! μετά τίνος δέ άδυσωπήτου δυνάμεως έξελέγχει τδ παράλογον της νέας λογικής των «Ψυχώσεων» και της παραφροσύνης!

Βεβαίως, Ιατρέ, τδ χωρίον δέν διαφέρει την φύσιν της μεγαλονπόλεως, αλλά διαφέρει κατά βαθμούς. Πορίσατε χρηματικά μέσα και τεχνίτας και διδασκάλους εις τδ χωρίον και οι κάτοικοι αύτου θά εκπολιτισθώσι και τελειοποιηθώσιν ως οι της πόλεως και πιθανώς κλλιτερον τούτων, την δέ συνοικίαν θά μεταβάλλωσιν εις ώραιαν κόμην, και θά έξεραίσωσι δια λαμπρών οδών και οικοδομών και ναών και παντοίου είδους ύδρυμάτων. Καί διατί ταύτα; Διότι οι κατοικούντες τδ χωρίον εις άνθρσποι, όντα τουτέστι λογικότητος και προοδευτικότητος, όντα ήθικότητος και θρησκευτικότητος. Η φύσις των άριστοκρατών και επιστημόνων της μεγαλονπόλεως κατ' οδδέν διαφέρει της των κατοίκων του χωρίου, ο δέ των οδδών και των οικημάτων σκοπός εις ο αυτός.

Η διαφορά είναι απλώς βαθμολογική και λησται από την διαφορά των περιστάσεων. Μεταβάλλετε τὰς περιστάσεις και η πόλις μεταβληθήσεται εις χωρίον, ή δὲ μικρά κόμη εις μεγαλοπόλιν. Ἄλλ' ἐφαρμόσατε τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐπὶ τῶν ὄστρον ή ἐπὶ εὐγενεστέρου κτήνου. Ἐφαρμόσατε πάντα τὰ τεχνιτὰ μέσα τῆς ζωολογίας και τῆς νοσολογικῆς τέχνης ἐπὶ τοῦ ἴππου και ἐγκλείσατε αὐτὸν εἰς κοίτηνα ἐστρωμένον μὲ χρυσοῦφάντους τέπης η ἀφήσατε ἐλεύθερον εἰς καλλιεργημένον ή ἀκαλλιέργητον λειβάδιον, ὁρίσατε δὲ πρὸς ἠπηρεσίαν αὐτοῦ λεγεῖνα ἠπηρετῶν και διδασκάλων και κτηνιάτρων και θὰ ἔχετε πάντοτε ἴππον μηδὲλως μεταβαλλόμενον. Ἦταν δὲ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοήσεως και καρτερίας συνείδησα νὰ ἐκτελῆ μηχανικὰς τινὰς κινήσεις ὑπὸ τὴν ἀπειλήν τῆς μόστιγος, και ταύτας ἀπομανθάνει και εἰς χεῖρον τῆς προτέρας ἐπανέρχεται κατὰστάσιν ἅμα ὡς ἀπεθῆ ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην διεύθυνσιν και ἐκρόβισιν. Τὸ ὕστρον, λέγετε ἰατρί, ἔχει ὡς ὄρξοντα τὸ ὕστρον του, ὃ δὲ Ἀριστοτέλης τὸ σύμπαν. Καὶ δὲν βλέπετε ἄβυσσον μεταξὺ τοῦ ὄστρον και τοῦ σύμπαντος; Ἔστω. Ἄλλ' αἱ ἐνέργειαι τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀριστοτέλους δὲν περιορίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιον, οὔτε ἀπὸ τὴν σελήνην, οὔτε ἀπὸ τὸ στερέωμα, οὔτε ἀπὸ τὸ σύμπαν. Ὁ νοῦς ὑπόκειται και αἰωρεῖται και προχωρεῖ και βαδίζει πάντοτε πρὸς τὸ θεῖον και πρὸς τὸ ἄπειρον τὸ μὴ ἔχον ὄρια οὐδὲ καταμετρῶν χρόνον και μεθ' οὗ ὁ ἄνθρωπος συγκοινωνεῖ διὰ τῶν ἐνοράσεων, διὰ τῶν συναισθημάτων και διὰ τῶν ὑπερκουσιῶν πεποιθήσεων. «Ἡ ἰδέα τοῦ Ἄπειρον ἐπιβάλλεται εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, εἶνε δὲ ἅμα και ὅπ' αὐτοῦ ἀκτινοληπτος.»

Ταῦτα ἔλεγε ὁ Παστάρ ἐν συνεδριάσει τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου ἀνασκουάζων τὰς ἀπαισίας ἀρχὰς τοῦ ἰλισμοῦ και τῆς θετικῆς φιλοσοφίας. «Ἡ ἰδέα τοῦ Ἄπειρον, ἠκολούθει λέγων ὁ σοφὸς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, κατακλύζει τὸν νοῦν, εἰς δὲ τὸν ἄνθρωπον καταχόμενον ὑπ' αὐτῆς οὐδὲν ἀπομένει ή νὰ κλίνη εὐσεβῶς τὴν κεφαλήν. Πλὴν και καθ' ἡν στιγμὴν κλίνει γόνυ πρὸ τοῦ Ἄπειρον αἱ διανοητικαὶ του δυνάμεις σαλεύονται. Τί δὲ ἀξιοῖ ή θετικὴ φιλοσοφία και οἱ τὰύτης ὀπαδοί; Νὰ διαγράψῃ

και νὰ ἐξελεῖψῃ ἄνευ λόγου τὴν ἀρχέγονον και συμφυῆ τῷ ἀνθρώπῳ ἰδέαν τοῦ Ἄπειρον και νὰ ἐκμηδενίσῃ πᾶσαν τὰς ἐξ αὐτῆς ἐκπορευόμενας συνεπειάς.»

Ἄλλ' εἰν αἱ τοῦ Ἄπειρον ἰδέαι και ἐνοράσεις και πεποιθήσεις εἶνε κεναὶ πάσης ἐννοίας διὰ τοῦς ἀπονεκρῶσαιτας τὸν νοῦν και τὴν καρδίαν ὑπὸ τὰς παρετάσεις ἀρχὰς τῆς ἰλοδοξίας, δὲν βλέπετε ἔρα γε τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας ἀνελίσσόμενα περιγραπῆ γεγονότα; Τὸ ἔστρον και τὸ κτήνος διευθύνεται και ὑπόκειται εἰς ἀναγκάτους ἐνστιγματικὸς μηχανικὸς και ἀμεταβλήτους νόμους, ὃ δὲ ἄνθρωπος ἐλευθέρως σκεπτόμενος και ἀποφασίζων μεταβάλλει, ἐκμηδενίζει, ή και ἀθετεῖ τοῦς νόμους τῆς φύσεως και καταβάλλει πάντα ἐνστιγματικὸν τῆς σαρκὸς νόμον ὡς και αὐτὸν τὸν νόμον τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ἀντιτασσόμενος και ὑπερνεκρῶν και καταβάλλων πᾶσαν ἔθνησιν και πᾶσαν τοῦ σώματος ἐφεισιν, ἐπιδίδεται ἐλευθέρως εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀληθοῦς, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ καλοῦ, εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ, εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἄπειρον. Καὶ δὲν βλέπετε εἰς τὰ ἐναργέστατα ταῦτα γεγονότα τὸ μέγα και ἀπλήρωτον χάσμα τὸ διαχωρίζον τὴν φύσιν τοῦ ἄνθρωπου ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἐνοῦ και τῆς μηχανικῆς δυνάμεως; Μεταξὺ τῆς τυφλῆς και μοιραίας και ἀναποδοράστου δουλείας και τῆς μετὰ λόγον ἐλευθέρως ἐναργείας δὲν βλέπετε τὸ ἄπειρον τῆς ἀποστάσεως και τὸ ἀχανὲς τῆς ἀβύσσου; Ἄ! τότε, ἰατρί, ἐστὲ μύωψ. Τότε δὲν θὰ σὰς παραλάβω ὡς ὀδηγὸν κατὰ τὴν πορείαν μου πρὸς λύσιν τῶν ἀνθρωπολογικῶν ζητημάτων, θὰ ἐργασθῶ δ' ἐκθύμως ἵπως ἀποτρέψω τὴν νεύτηται τῆς ἑλλάδος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκοτίαν και πνιγρῶν ὁδὸν εἰς ἡν σὰς ὠδήγησαν ἐρασιτέχναι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐλπίζοντες νὰ καταστάσι γνωστοὶ και περιδοκοὶ διὰ τῆς θρασυτήτος ἐκκεντρικῶν και ἀλλοκότων θεωριῶν και ὑποθέσεων.

Ἀναγνώσται!
Ἐφαλλεν ὁ Προφήτης ὑπερκουσίους ἐμπνεύσεις. «Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ και τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν και κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.»
Διὰ θαυμασίας γλώσσης διετύπου ὁ Πλάτων τὰς μεταφυσικὰς ἐνοράσεις τῆς μεγάλης δια-

νοίας του. «Τῷ μὲν θεῷ και ἀθανάτῳ και νοητῷ και μονοειδεῖ και ἀδιαιλῶν και ἄει ὡσανύτως και κατὰ ταῦτα ἔχοντι ὁμοιότατον εἶνα ψυχῆν.»

Ἄλλ' ὁ Σταγειρίτης οὔτε θρησκευτικὰς ἐμπνεύσεις οὔτε ἰδολογικὰς ἐνοράσεις ἐλάμβανεν ὡς ὀδηγὸς κατὰ τὴν ἐκζητήσιν τῆς ἀληθείας. Ἀνάλυσις γεγονότων και παρατήρησις και πείρα και λογικὴ ἀδυσώπητος, ἰδοὺ τίνα τὰ ὄργανα τῆς γνώσεως και τῶν ἐπιστημονικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκζητήσεων και μελετῶν. Καὶ διὰ τῶν ὀργάνων τούτων ἀναλύσας τὸ φυσικὸν βασίλειον διέγνω ἐν αὐτῷ δύνειμιν κινῶσαν και καθορίζουσαν τὰ τῆς θρηφείας και διαδόσεως τοῦ εἶδους, και ἐκάλεσεν αὐτὴν ψυχῆν φυτικήν. Καὶ τὸν κώσμον τῆς ζωῆς μελετήσας κατὰστάς δὲ, κατὰ τὸν Τσέλλερν, «πρωτοστάτης τῆς συστηματικῆς ζωολογίας» ὤρσε τὰς ἐμπροσθέτους τῶν κβιβίων ἔντων δυνάμεις τῆς αἰσθησεως, τοῦ αὐτοκινήτου, τῆς ἐπιστημονικῆς νοήσεως και ἐκάλεσε τὸ σύνολον αὐτῶν ψυχῆν ζωϊκὴν. Ἐπὶ μακρὸν δὲ μελετήσας τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἠκρίβως μὲν τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, διέγνω δὲ ἐν αὐτῷ νέαν και πρωτότυπον και ἄλλω ἰδιόζουσαν δύνειμιν και τοῦ θεῖου μετέχουσαν. Ἄρχῆ ἡ ἔθλοσ, ἔφθαρτος, ἀλλοτριωσματος και φύσεως. Νοῦς ποιητικὸς. Νοῦς τὰ ὕντα νοῶν και ἀτότὸς εαυτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Ἀριστοτέλους. Εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ προφήτου. Εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Πλάτωνος. Εἶνε ὁ ἄνθρωπος τῶν νεωτέρων και ἐπι ζώντων γιγάντων τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ Οὐράναι ἁρμονίαι ὑπερκουσιῶν ἐμπνεύσεων, μεταφυσικῶν ἐνοράσεων, πειραματικῶν ἐκζητήσεων και ὀριστικῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας συμπερασμάτων! Ἦτὸ τὴν ζωηφόρον πνοήν σας ἐπραγματώθησαν πᾶσαι αἱ κοινοτικαὶ πρόοδοι, σεῖς δ' ἐμπνεύετε τὸν νοῦν και διαθερμαίνετε τὴν καρδίαν πάσης ἐπὶ τῆς γῆς εὐγενοῦς και ὑψηλόφρονος και ἐξόχου ὑπάρξεως. Διαφοσιῶσατε σεῖς τὸν νοῦν τῆς ἐλληνικῆς νεότητος και προασπίσατε τὴν καρδίαν αὐτῆς ἀπὸ τὴν ἐπιδορμην ψευδῶν, ἠθοροφθῶν και ἀνοσιῶν θεωριῶν.

ΤΙ ΕΙΜΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΣΑΙ

Τί εἶμαι; Ἰταρξίς τῆς ζωῆς; Σὺ εἶσαι αἰωνία. Ἄν δὲν ὄπηρχον, τάχα τί, σταγῶν ἄν ἰσῆψῃ μίαι; Ὁ κόσμος και χωρὶς ἐμὲ ὁ ἴδιος θεὸς μένει, ἄλλ' ἄνευ Σοῦ μὴδὲν τὸ πᾶν θὰ ἦτο και θὰ γένη. Σὺ, ὕψος ἄνευ κορυφῆς, βυθὸς χωρὶς πυθμένα, ἐκ σεαυτοῦ ὀφίστασαι, ὀφείλων εἰς οὐδένα. Ἐγὼ ὄπηρχω διὰ Σέ τί ἄνευ Σοῦ νοεῖται; Ἄν βλέπω, φῶς ἐκτός ἐμοῦ πρὸς τοῦτο ἐκπαιτεῖται. Σὺ εἶσαι φῶς ἐκ σεαυτοῦ και ποιητὴς τῶν φῶτων και Σὺ πᾶς βλέπων ὀφθαλμὸς τεχνιτὴν ἔχει πῶτον. Σκόλης τῆς γῆς, ἐλάχιστον ἐγὼ κατέχω γῶρον, Σὺ δὲ, κληρῶν τὰ πάντα, ἐκφράνεις πάντα ἔρον. Σὺ βλέπεις πάντα πάντοτε; ἐγὼ ἄλλω βλέπω και ὅταν ἐπι ἔνοπλον τὸν ὀφθαλμὸν μου τρίτω. Ἐγὼ δὲν θὰ ἐνέπειον χωρὶς ἀέρος ζέθρα, Σὺ δ' ἐκπορεύεις τῆς ζωῆς ἐκ σεαυτοῦ τὸ πνεῦμα. Ἄκοῦ, πλὴν τῆς ἀκοῆς Σὺ εἶσαι ὁ ἐργάτης, και ἄνευ τοῦ ἀέρος σου κοφὰ τὰ ὄργανά της. Ἄκοῦ δὲ ἐλάχιστον και τὰ κλησίον μόνον, Σὺ δὲ τὰ πάντα, και αὐτῶν τῶν καρδιῶν τὸν σῆνον. Ἐγὼ κ' ἐγὼ γράσας τινὰς, ἄλλ' ἄγνωσ μυσία, Σὺ δὲ πνευματικῶν νοῦς, ἀπόλυτος σοφία. Καὶ ἐν γνωρίζω τι, πρὸς Σὺ ὀφείλεται ἐπίσης τὴν γλώσσαν τεχνουργήσαντα, ἐγκέφαλον κ' αἰσθησεως. Ὁ νοῦς ἡμῶν ὑπόκειται εἰς λήθην, εἰς μαρίαν, εἰς πλάνην και εἰς πρόληψιν και εἰς φρενοπληξίαν. Ὁ νοῦς Σου δὲ, ἀλάθης, οὐδέποτε πλανᾶται, και ἐξ αὐτοῦ ἡ ἀπλανὴς ἀλήθεια γεννᾶται. Ἡ δυνάμις μου πρὸς τὴν σὴν ὡς ἐν πρὸς ἀπειρίαν, ἀλλὰ και τούτην εἰς τὴν σὴν ὀφείλω χορηγία. Ἄν τῶν ἀνθρώπων οἱ στρατοὶ και οἱ μεγάλοι στόλοι συνοσπισθέντες κατὰ Σοῦ παρατρεχθῶσαν ὄλοι, θὰ μεδιάσας, ὡς ἐγὼ, ἐν μέρηξ τις θελήσῃ νὰ ἐπιπέσῃ και ἐμοῦ νὰ μὲ κακοποιήσῃ. Ἄλλὰ κἂν ὄλη κατὰ Σοῦ ἐπαινοσῆ ή κτίσις, μὲ ἔν Σου πνεῦμα δόνασαι τὸ πᾶν νὰ ἀφανίσῃς. Ἐγὼ ζωῆν, ἄλλ' ἡ ζωὴ ἦν ἐγὼ διαλέττει ὁ θάνατος τὴν ἀπειλεῖ, τὴν τυραννεῖ ή λήθη. Ἐγὼ χαρῶν, ἀλλὰ μικρῶν, και πλεῖστας ἀγώνιας, Σὺ δὲ διώγεις πάντοτε ζωὴν εὐδαιμονίας. Οὔτε πεινῆς οὔτε διψῆς οὔτε τινὸς στερεῖσαι, δὲν ἔχεις τί νὰ φοβηθῆς και ὅπως θέλῃς εἶσαι. Ἡ θέλησίς μου εἰς κενὸν ἐπίστε κινεῖται, ἐγὼ ή σὴ τὸ ἀγαθὸν και μόνον προαιρεῖται. Σὺ εἶσαι πάσης ἀρετῆς ἀγία ἁρμονία, ἐγὼ ἐμὲ ἐπίστε προσβάλλει ή κενία. Τὰ ἔργα μου και ἅπαντα τὰ ἔργα τῶν ὁμοίων τί εἶνε πρὸς τῶν ἔργων σου τὸ ἄκρον μεγαλείον; Τί εἶν' αἱ μηχαναὶ ἡμῶν ἀπέναντι τοῦ κόσμου και πρὸ τῆς ζωῆς μηχανικῆς αὐτῆς τοῦ σώματος μου; Ἄνευ τῆς βλῆς Σου ἐγὼ και ἄνευ τοῦ φωτός Σου και ἄνευ τῆς μελέτης μου ἐπὶ τῆς κτίσεως Σου τί δύνειμιν νὰ ἐργασθῶ; Ἄνευ εἶμαι πόσημῃ σου; κἂν ἔτι ἐγὼ ἐλαβον, τὰ πάντα δωρεὰ Σου. Καὶ ἐν γνωρίζω ἀμυδρῶς τί εἶμαι και τί εἶσαι,

και τοῦτο, μέγα δῶρημα, Σὺ εἰς ἐμὲ δωρεῖσθαι. Καὶ ἔχεις ἐν τῷ μέλλειν νὰ μοι χαρίσῃς τόσα, ὅσα δὲν δύναται θνητὸς νὰ ἐπιθυμῇ γλῶσσα. Ὁ Κύριε, εἰς δωρεῶν τοσοῦτων ἀπειρίαν τί νὰ ἀνταποδοῦμαι; — Ἀγάπην καὶ λατρείαν. Ἀγάπης καὶ λατρείας μου ἐλάχιστον σημεῖον ἔστω τὸ ξυμῆ μου ἀπὸ πρὸς Σὺ, ὁ Πνεῦμα θεῖον.

K. ΔΙΑΔΒΙΣΜΑΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ

(Ἰδε προηγ. ἀριθμὸν)

Α'. Τοσοῦτος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡδὴ ὑπεραριθμηθῶν ἐφημερίων, ὥστε ἑκάστὸς θὰ κατέλθῃσιν ἐντὶ, μέχρις οὗ παραστῆ ἀνάγκη νέας χειροτονίας. Αἱ τρεῖς ἀρα ἀπάρχουσαι Σχολαὶ μετὰ τῆς ἐν Κερκυρῆ ἀναστασιωμένης, καὶ τῆς Ριζαρείου, δύνανται κάλλιστα νὰ ἐπαρκεῖσιν εἰς τὰς παρουσιασθησομένους ἀνάγκας. Ἀλλ' ἔτι ὁ κληρὸς θυνηθῆ τὴν σήμερον νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, δεῖν νὰ τὴν ἐκπαιδεύσῃσιν ἐντελεστέρας, μορφώσῃσιν ἀναλόγως πρὸς τὰς νέας κοινωνικὰς ἀνάγκας. Καὶ παρὰ τοῖς καθολικοῖς καὶ παρὰ τοῖς διαμαρτυρομένοις καὶ παρ' ἑκαστοῖς χριστιανικοῖς ἠράττει τὰ ἱεροσπουδαστήρια εἰς τὴν τελείαν κατηρητιμὴν παρασκευάζοντα κληρὸν συμβαδίζοντα πρὸς τὴν οὖν ἀνάγκην καὶ πρόδοσιν τῆς κοινωνίας. Ἡ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν ἱερὰ Σχολαὶ κακοαναμισμένη παιδεύσις εἶνε ἀτελεστέα. Τοῦτο καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καί τινες τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων πρὸ πολλοῦ ἀνεγνώρισαν διὰ καὶ ἐπέστη πολλὰς ἡγήσαντο τὴν τελειοποιῆσιν αὐτῆς, καὶ τὸ Ἰπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐξήτησεν ἄλλοτε τὴν γνωμοδότησιν τῆς Ἱ. Σ. πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἦνε λοιπὸν ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῶσιν αἱ ἱερὰ Σχολαὶ εἰς τοιοῦτον ἑκάστον, ὥστε ἡ ἐν αὐταῖς γενομένη ἐκπαίδευσις νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὴν ἐν ταῖς Γυμνασίαις τοῦ Κράτους παρεχομένην, τροποποιημένην συμφώνως πρὸς τὸν εἰδικὸν σκοπὸν δι' οὗ αὐταὶ προορίζονται. Ἡ Ἱ. Σύνοδος δύνανται πρὸς τοῦτο νὰ καθορίσῃ τὰ εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις διδασκόμενα μαθήματα, τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου ἔτους ἀφιερουμένου εἰς διδασκαλίαν καὶ πρακτικὰς ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θεῖου λόγου.

Β'. Αἱ Σχολαὶ αὐταὶ δεῖν νὰ συμπληρωθῶσιν ἐν διαστήματι τετραετίας ἢ ταβήλαστον τριετίας. Ἴνα δὲ γένηται τις δευτέρως εἰς αὐτὰς δεῖν 1) νὰ ἔξῃ ἡλικίαν οὗτε ἑλάσσονα τῶν 15 ἐ τ ἂ ν οὗτε μείζονα τῶν 20 καὶ 2) Νὰ φέρῃ ἀπολυτήριον Σχολαρχεῖον. Ἀνάγκη ἦμος νὰ ἀποβῶσιν εἰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, καθ' ἕως νὰ ἐρευνῶνται καὶ τὸ ἡθικὸν αὐτῶν ποιῶν, οὗτος ὥστε οἱ εἰσερχόμενοι νὰ παρέχωνται ὁποσδήποτε ἐν τῶν προτέρων τὰ ἐγγύα τῆς ἐν τῇ ἱερῇ εὐδοκίμῳ σίας αὐτῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος εἰσαγομένων δεῖν νὰ ἴσῃ ἀνάλογος πρὸς τὰς πιθανὰς κενουμένους θέσεις, ὀριζόμενος κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Ἰπουργεῖου ἐκ συνηγορίας μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου.

Γ'. Εἰδικὴ πρόνοια δεῖν νὰ ληφθῆ διὰ τῆς ἡδὴ ἐν ταῖς ἱερὰ Σχολαῖς φοιτῶντας σπουδαστάς. Οὐδαμῶς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτῶν δύνανται νὰ καταχωθῶσιν εἰς τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν τάξιν τῶν νέων Σχολῶν.

Δ'. Ἴνα ἡ ἐπιβλεψὶς ἢ ἐνδελεχῆς καὶ ἡ μόρφωσις τοῦ ἡθους τελειωτέρα, ἀνάγκη οἱ ἱεροσπουδασταὶ νὰ διακινῶνται πάντες ἐν τῇ Σχολῇ ἀποστίνοντες εἰς τὸ Ταμεῖον αὐτῆς ἐτησίως ὀριζόμενον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν διατροφὴν καὶ τὸν ἱγιασμὸν αὐτῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποφασίσειν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀρῶνται ἐλεύθεροι νὰ χειροτονῶνται ἢ μὴ ἱερεῖς. Ἡ ἐναντία διάταξις τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ἱερ. Σχ. νόμου δὲν φαίνεται ἀκαίριος δεδικαιολογημένη. Ὁ διὰ τοιοῦτων ἡρωϊκῶν μέσων ἐξαναγκασμὸς τῶν ἀποφαιτῶν πρὸς χειροτονίαν, ἐντελὴς ἀσυμβίβαστος πρὸς λειτουργικὰ καθαρὰς πνευματικῶν οἶον τὸ τοῦ ἱερέως, ἐνδέχεται νὰ ἀποθῆ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἑκὼν ἐπιζήμιον. Ὅταν ὁ κληρὸς ἀνυψωθῆ εἰς τὴν ἐμπροσθεν αὐτῆς περιωπῆν, θὰ σπεύσῃσιν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν πάντες οἱ ἀσθενούμενοι ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν ἱεροσύνην κλίον. Ἄν δὲ, καὶ ἂν ἰσχυρῶς συνθήκῃσιν τοῦ κληρῶν βιολόντος, ἀρνηθῆ τῆς τῶν ἀποφαιτῶν νὰ χειροτονηθῆ ἱερεὺς, συμφέρει τῇ Ἐκκλησίᾳ πολὺ μᾶλλον νὰ ἀποδιώκῃ τοῦτον τῶν τάξεων τῆς ἢ νὰ τὸν σφῆ πρὸς ταύτας διὰ τῆς ἀπειλῆς χρηματικῶν ζημιῶν.

Ε'. Νὰ μὴ δύνανται τῆς εἰς τὸ ἔξῃ νὰ χειροτονηθῆ ἱερεῖς, ἂν μὴ φέρῃ ἀπολυτήριον τῶν Σχολῶν τοῦτον, ἢ τῆς Ριζαρείου, ἢ δίπλωμα τῆς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σχολῆς.

Ἀνάγκη δὲ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χειροτονίας τῶν μὴ φερόντων τὰ προσόντα ταῦτα νὰ κυρωθῆ δι' αὐστηρῶν κυρωτικῶν διατάξεων, εἰς ἕως δεῖν νὰ καταλεθῆ καὶ χρηματικὴ ποινὴ καταπίπτουσα εἰς βῆρος τοῦ παρβαίτου καὶ εἰς ὑπερὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου. Ὅταν διοργανώσῃσιν αἱ ἱερὰ Σχολαὶ θὰ ὦσιν ἰσοδύναμοι πρὸς τὰ Γυμνάσια τοῦ Κράτους δύνανται ἐπομένως οἱ ἀποφαιτῶν τοῦτον νὰ ἰγνῶνται εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἔνα παρασκευάζονται διὰ τὰ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώματα. Ἀνάγκη μάλιστα καθ' ἡμῶν νὰ ἐπιτραπῆ ἢ εἰς αὐτὴν κατὰ τὰς εἰς μόνους τοὺς φέροντας ἀπολυτήριον τῶν ἱερὰ Σχολῶν ἢ τῆς Ριζαρείου, ἢ ἀπαγορευθῆ δὲ εἰς τοὺς τελειοποιήτους τῶν γυμνασίων.

Καθ' ἡμῶν ἡ ταυότη ἀπαγόρευσις, ἐν ᾧ ἔξ ἐνός θὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐν ταῖς σχολαῖς ἐνδοξίαν τῶν σπουδαστῶν, ἐξ ἄλλου θέλει ἐξασφαλίσῃ τὰς τάξεις τοῦ κληρῶν ἀπὸ τῆς ἐν αὐταῖς εἰσαγωγῆς στοιχείων ὑστερούντων κατὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἡθους. Λίαν ὡς ἔχει παρ' ἡμῶν ἢ ἐν τοῖς Γυμνασίοις ἐκπαιδευσις γνωστὸν τυγχάνει ὅτι χρησιμεύει μᾶλλον εἰς τὸ νὰ διασκεύῃ τὴν θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν σπουδάζοντων νέων ἢ νὰ κρατῶν αὐτάς. Ἄτυχως—ἐξερρεν ἡμῶν διακεκριμένος ἱεράρχης,— ἀπὸ τὰ λοιπὰ σχολεῖα πάντα ἐργασθεῖν ἢ θρησκευτικὰ καὶ ἢ ἡθικῶν. Ἄν εἶνε λοιπὸν δέκιον νὰ ἐξισωθῶσιν αὐτὰ πρὸς τοὺς ἀποφαιτῶν τῶν ἱερὰ Σχολῶν, οὕτως καὶ εἰδικῶν διὰ τὸ λειτουργικὸν

για καὶ αὐτῶν ἔτυχον γνώσασιν ἐπὶ μίαν τετραετίαν διαχθέντες, καὶ μακρὰν ὄπως δῆποτε τῆς κοινωνικῆς ἐξόφης μέροντες καὶ ἐπὶ ἐνδελεχῆ ἐπιβλεψὶν τελούντες, ἐμορφώθησιν ἡθικώτερον καὶ ἱεροπρεπέστερον.

Ὅπως, ἐν ᾧ ἔξ ἐνός αἱ Ἱερ. Σχολαὶ θὰ ἦν νὰ μορφωθῆσιν ἰσοδύναμοι τοῦ κατωτέρου κληρῶν, θὰ χρονομετῶσιν ἐξ ἄλλου καὶ ὡς προπαιδευτικαὶ Σχολαὶ διὰ τῆς μέλλουσας νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα.

Κατὰ τὸ ἐνταῦθα ὑποδεικνυόμενον ἀσθημα οἱ ἀποφαιτῶν τῶν ἱερὰ Σχολῶν θὰ ἔγῃσιν ἡλικίαν οὗτε ἑλάσσονα τῶν 15 οὗτε μείζονα τῶν 24 ἐτῶν. Μέχρι τῆς διὰ τὴν εἰς δίκαιον χειροτονίαν ἀπαιτουμένης 25οῦ ἡλικίας θὰ παρεμπόνη πολλὰς ἀρμετῶν χρονικῶν διάστημα.

Ἐτέρον ἡδὴ κατὰ πόσον εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἀρῶνται αἱ ὀφιστάμενα Σχολαὶ τὴν ἀποτυχίαν τῶν καὶ ὁ κατώτερος κληρὸς τὴν ἀβλιότητά του. Ἦνε λοιπὸν ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἐξαισηθῆσιν καταλλήλας τὸ μισολαβῶν ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα. Ἡ πρὸς τοῦτο ἐξενεχθεῖσα ἰδέα ὅτι οἱ μαθηταὶ δεῖν νὰ εἰσερχῶνται εἰς τὰς Σχολὰς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους, δὲν φαίνεται ἐπιτηχεῖς. Τοιοῦτον ὑπερῆκον ὄριον, κλείοντα αἱ θύραι τῶν Σχολῶν εἰς τὰς ἡλικίας ἐκείνας, αἰνίτες καὶ ἐδπλασθέντες εἶναι ὡς πρὸς τὸ ἡθος καὶ μείζονας ἐγγυήσεις προδίδου παρέχουσι.

Ἡ μόνη λοιπὴν ἐξ αὐτῆς τῆς φάσεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυμένη δειξοδοξία εἶνε ἡ καθιέρωσις ἢ μᾶλλον ἡ ἐπιανεγορὰ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ λεχὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος τοῦ ἀ ν α γ ν ὄ σ τ ο υ.

Ἡ λύσις αὕτη ἐν ᾧ ἔξ ἐνός, παρέχουσα ἀ μ ε σ τ ο ς θέσιν εἰς τοὺς ἀποφαιτῶν τῶν Σχολῶν ὁποσδήποτε ἡλικίας, κρατῶν τὰς ἀπὸ τῆς ἐδοθῆσας καὶ τῆς προσηπῆς αὐτῶν προσδοκίας, ἐξ ἄλλου προπαρασκευάζει τὸν λειτουργικὸν ἀξίωτος τῆς θρητικῆς αὐτῶν κλήσεως.

Ὁ ἀ ν α γ ν ὄ σ τ η ς, ἐκαστὸν τὸ ἴδιον ἐξέλιμα, ἀνεγνώσκων ἐπ' ἐκκλησίας, ἐκτυμνέσεται βεβαιωθῆν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, καὶ μέχρις οὗ χειροτονηθῆ πρεσβύτερος, παρασκευάζεται δεόντως εἰς τὸ κηρῶν ἐπ' ἀμβωνος.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλην ἔποψιν ἐξεταζομένη ἡ περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἀναγνώστου ὑποβαλλομένη αἰτίφης πρόκειται ἀξία πάσης ὑποστηρίξεως.

Ἡ εὐχὴ ἔνα ὁ κληρὸς ἢ ἔγγιστος πολλαχόθεν ἐξενεχθεῖσιν ἡμῶν. Ἄν προβῆται νὰ δειχθῆ ἀπὸ τῆς θέσεως τῆς ὁποίας ἡθικῆς βλάβης πρόξενος ἐγένετο εἰς τὸ ἱερὰ τῶν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ ἐγῆμα τοῦ κληρῶν. Ἦνε ἦμος ἐνεπίδεντον πάσης ἀμφισβήτησεως ὅτι τὰς δυνατάς τῶν τῶν σπουδῶν μεγάλως θέλει περιορίσει ἡ θέσις τοῦ ἀναγνώστου. Λόγος οἰκονομικὸς ἀναγκάζουσι τοὺς νῦν ἀποφαιτῶν τῶν Ἱερ. Σχολῶν νὰ χειροτονῶνται δίκαιοι νέοι τὴν ἡλικίαν, εὐθὺς ὡς συμπληρώσῃσιν τὸ πρὸς τοῦτο κενουμένον ὄριον μὴ δύνανται δὲ νὰ νυμφεθῶσιν μετὰ τὴν χειροτονίαν,

ἐκόντες ἐκόντες μένοντες ἀγαθοί. Ἄν ἦμος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποφασίσειν τῶν προχειρίζονται ἀναγνώσται καὶ ἀπολαμβάνωσιν ἐκ τῆς θέσεως τῆς ὡρισμένην μισθοδοσίαν, οὐδὲς λόγος θὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ σπεύσῃσιν πρὸς χειροτονίαν. Δύνανται νὰ παραμείνωσιν ὡς ἀνεγνώσται καὶ μέχρι τοῦ 30οῦ ἔτους ἢ καὶ πέραν τοῦτου, δύνανται ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον καὶ εἶτα τὰ χειροτονηθῶσι δίκαιοι ἢ πρεσβύτεροι.

Πᾶς λοιπὸν ἀποφαιτῶν τῶν ἱερὰ Σχολῶν ἢ τῆς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ μὴπω συμπληρώσας τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῆ ὡς τοιοῦτος μέχρι τῆς συμπλήρωσεως τοῦ 25ου ἔτους, μετ' ὃ δύναται νὰ χειροτονηθῆ δίκαιος, καὶ ἐπὶ τέλους πρεσβύτερος, ὅταν συμπληρώσῃ τὸ 30ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ὅτι τῆς τρεῖς τάξεις, ἀναλόγως τῆς ἀέτας αὐτῶν καὶ τῶν κατὰ τόπους πνευματικῶν ἀναγκῶν εἰς πλήρωσιν τῶν ὁποίων καλοῦνται. Ὅπως οἱ εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν Νομῶν διοριζόμενοι ἀνάγκη νὰ φέρωσι δίπλωμα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Αἱ δὲ ἕτεροι τάξεις δεῖν νὰ λαμβάνωνται ἐκ τῶν ἀποφαιτῶν τῶν Ἱερ. Σχολῶν, διακρινομένων εἰς πρωτοβαθμίους καὶ δευτεροβαθμίους, κατὰ τὴν ἀέταν αὐτῶν, καὶ διοριζόμενων ἐκείνων μὲν εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν Ἐπαρχιῶν, τοῦτων δὲ εἰς τὰς ἐνοριακὰς Ἐκκλησίας τῶν πόλεων καὶ χωρίων.

Ὅτι τῆς τρεῖς τάξεως ἐφημέριοι δύνανται μετὰ ἐτησίαν ἢ διετηξὴ ἐξέτασιν τοῦ λειτουργικῆς τῶν νὰ προχειθῶσιν εἰς ἐφημερίους δευτέρας τάξεως, ἂν συνεπέξ προηγουμένης δοκιμασίας κηρῶσιν πρὸς τοῦτο ἱκανοί.

Εἰς τὰς αὐτάς ὀποχρεῖσας μετὰ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων δεῖν νὰ ὑποβληθῶσιν καὶ οἱ ἐκ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ἀποφαιτῶντες ἱεροσπουδασταὶ, μὲ τὴν διαφοράν ὅτι πάντες οὗτοι ἐδικαιῶνται εἰνὲ δίκαιον νὰ θεωρηθῶσιν ἰσῆμοι πρὸς τὴν πρωτοβαθμίους ἀποφαιτῶν τῶν Ἱερ. Σχολῶν καὶ νὰ διορίζωνται ἐπομένως ἐφημέριοι δευτέρας τάξεως.

Καθ' ὅσον δ' ἀπορῶ τ ο ὄ ς ὁ κ ο τ ρ ὀ φ ο υ ς ἱεροσπουδαστάς, εὐχὴς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἐκῶσιν εἰς ἐφαρμογὴν ἢ ἰδέα ἢ ἐξέφρασεν ἡμῶν διακεκριμένος παρ' ἡμῶν θεολόγος καὶ φίλος τῆς Ἀναπαλάσεως, καθ' ἣν οὕτοι μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφασίσειν τῶν, ἀνάγκη νὰ στέλλωνται ὡς ὑπότροφοι εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τελειοποιῆσιν καὶ παρασκευὴν αὐτῶν διὰ τὰ ἀνώτερα τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώματα. Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς δὲν θέλει βεβαίως διατάσει νὰ ἐγερῆ τὴν διπλήν, ἥτις ἀπαιτηθῆσεται διὰ τὴν ἐπὶ μίαν τετραετίαν παρατάσιν αὐτῶν τῆς ὑποτροφίας, ἥτις ἐξασφαλίζει τὴν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κληρῶν εἰσαγωγὴν πάντων τῶν ὑποτροφῶν τῆς Σχολῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δεῖν πάντες οἱ ὑπότροφοι οὗτοι νὰ ὀποχρεῖ-

θῶσι νὰ φέρωσι τὸ φῶς καὶ ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδῶν των. Οὐδὲ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄμοιρος σπουδαιότητος ἡ παρατήρησις αὐτῆ, ἔταν ληφθῇ ὅτι ὕψιν ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔνδυμα θὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ ζῶσι βίον κοσμιωτέρον καὶ νὰ ἀπέχωνι πολλῶν ἀθῶων ἄλλως τε μὴ ἀρμόζουσάν ὅμως πρὸς τὸ ἱερατικὸν σχῆμα διασκέδασιων, καὶ συνεπῶς θὰ ἐξοικειῶνται πρὸς τὴν λιτότητα τοῦ ἱερατικοῦ βίου.

* *

Ἐπὶ τοιαύτας βάσεις λειτουργοῦσαι τέσσαρες ἱερατικαὶ Σχολαὶ καὶ ἡ Ρηχάριος δίδονται νὰ παρασκευάσωσι λειτουργοὺς ἑξίους τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν. Μετὰ τοιαύτην θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν ἑκαστος ἐφημέριος θὰ εἶνε συγχρόνως καὶ ὁ ἱεροκήρυξ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ διδάσκων συμφάνως πρὸς τὴν πνευματικὴν τῶν ἀκροατῶν του ἀνάπτυξιν, πρὸς τὰς κλίσεις καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν καὶ πρὸς τὰς ψυχικὰς αὐτῶν ἀσθενείας, τὰς ὁποίας οὔτε ὁ ἐπίσκοπος οὔτε ὁ ἱεροκήρυξ δύναται νὰ διαγνώσῃ ὡς ὁ ἐφημέριος ὁ καὶ ἑκάστην ἐρχόμενος εἰς ἀμειωτάτην πρὸς τοὺς ἐνορίας του σχέσιν.

Ὅπως ἡ ἀνάγκη πολλῶν ἱεροκηρύκων μειοῦται αὐσιωθῶς. Διευκρίνισαι εἶδον ἱκανοὶ δι' ἅπαν τὸ Κράτος δίδονται ἑκαστος τούτων, ὅς τοῦ ἔτους καὶ κατ' ἐποχὰς προσφόρους περιερχόμενος τὸν Ἰσοῦν αὐτοῦ τυγχάνων διωρισμένος, νὰ διδάσῃ ἐπ' ἐκκλησιαίαις, νὰ ἀναπέμψῃ καὶ πραγματοποιήσῃ θῆματα ὀφηλότερα καὶ γενικώτερα διὰ τοῦτο δὲ πᾶς διοριζόμενος ἱεροκήρυξ δεῖν νὰ φέρῃ δίπλωμα τῆς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σχολῆς.

Ἄλλ' ἔνα καὶ αἱ Σχολαὶ αὐταὶ εὐδοκίμησασιν καὶ ἀποφέρωσι τοὺς ἐπαγγελλομένους κερκοὺς, ἀνάγκη ἢ ἱ. Σ. νὰ ἀσπῆ ἐνδελεχῆ ἐπ' αὐτῶν ἐπιβλέψωσι, ἔλεγχον δὲ διηρηκτῆ ἐπὶ τῶν χειροτονουμένων ἀρχιερέων, λαμβάνουσα συντονωτέρως καὶ δραστηκότερον κατὰ τῶν παρεπιρεπομένων μέτερον ἀνάγκη ἢ Κυβέρνησις νὰ ἐπιδειχθῆται μείζον ἐνδιαφέρον ἐπιβλέπουσα τὴν ἀκριβῆ τήρησιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν κανονισμῶν αὐτῶν ἀνάγκη πρὸ παντὸς νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Σχολῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν διευθυντῶν αὐτῶν ἐκλεγομένων ὡς τοιοῦτων ἀνδρῶν δυναμένων νὰ μορφώσωσι τοὺς ἀπὸδοκίμους ἡθικῶς καὶ διανοητικῶς, νὰ μετουσιώσωσιν εἰς αὐτοὺς τὰς ἡγεῖες τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχαῖς, νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς αὐτοὺς τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν θρησκείαν, ὃν ἄνευ ἢ ἐκπαίδευσιν ἀποβήσεται ἐπιβλαβής· νὰ ὑψώσωσιν ἐν τῇ συνειδήσει των τὸ ἀξίωμα τοῦ κληρικοῦ καὶ νὰ παρασκευάσωσιν ἀνδρας δυναμένους νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς μεγάλας τῆς νῦν κοινωνίας πνευματικὰς ἀνάγκας, δυναμένους νὰ ἀντεπεξέλθωσιν ἐρχομένως κατὰ τῶν προλήψεων καὶ τῶν δεισιδαιμονιῶν τῶν πολλῶν καὶ κατὰ τῶν ὀλισθητικῶν ἰδεῶν τῆς ἀνατελλούσης γενεῆς καὶ νὰ ἀποβῶσιν οὕτως ἀληθεῖς πρόμαχοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ἐπὶ.

ΓΕΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΑΠΟΨΙΣ

Ἔστι θεός. Ἡ χλὴ τῆς κοιλιάδος καὶ αἱ κέδροι τοῦ ὕρου τὸν εὐλογοῦσι, τὸ ἔντομον βομβεῖ τοὺς ἐπαίνους του, ὁ ἐλέφας τὸν ἀσπάζεται τῆς ἡμέρας ὑποφωσκούσης, τὸ πτηνὸν τὸν ἄδει ἐν τῷ φύλλωματι, ὁ κεραινὸς διαλαλεῖ τὴν ἰσχὺν του, καὶ ὁ ὠκεανὸς διακηρύττει τὸ ἄπειρον αὐτοῦ. Μόνος ὁ ἀνθρώπος εἶπεν: Οὐκ ἔστι θεός.

Οὐδέποτε λοιπὸν οὗτος ἐν ταῖς δυστυχίαις του ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἢ, ἐν τῇ εὐτυχίᾳ του, κατεβίβασε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν γῆν; Ἡ φύσις εἶνε τοσοῦτῳ μακρὰν αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν παρατηρήσῃ, ἢ τὴν πιστεύει ὡς ἀπλοῦν ἀποτέλεσμα τύχης; Ἄλλ' ὁποία τύχη ἠδυνήθη νὰ ἐξαναγκάσῃ ἴλην ἔτακτον καὶ δυσμεταχειριστὸν νὰ διευθετηθῇ ἐν τάξει οὕτω τελείᾳ;

Ἠδυνάτω τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κενόρροπος εἶνε ἡ ἐκδεθλωμένη διάνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι τὸ σύμπαν ἔστιν ἡ αἰσθητὴ αὐτοῦ εἰκὼν. Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐθαύμασαν τὸ κάλλος τῆς φύσεως ὡς ἐνδεικνὺν ὑπερτάτης διανοίας, ὄφειλον νὰ σημειώσωσι πρῶτον τι ἐπαυξάνον ὑπερβαλλόντως τὴν σφάειραν τῶν θαυμασίων. Ἡ κίνησις δηλονότι καὶ ἡ ἀδράνεια, τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς, αἱ ὄροι τοῦ ἔτους, ἡ πορεία τῶν ἀστέρων, ἔτινα ποικίλλουσι τὰς σκηνογραφίας τοῦ κόσμου, δὲν εἶνε ἐν τούτοις διαδοχικὰ εἰμὴ κατὰ τὸ φαινόμενον, πράγματα δὲ συνεχῆ. Ἡ σκηνή, ἢ τις δι' ἡμᾶς ἐξαλείφεται, χρωματίζεται δι' ἄλλον λαόν. Δὲν ἀλλάσσει τὸ θέαμα, ἀλλ' ὁ θεατής. Οὕτως ὁ θεὸς ἔγνω νὰ ἐνώσῃ ἐν τῷ ἔργῳ του τὴν ἀπόλυτον διάρκειαν μετὰ τῆς προοιούσης. Ἡ πρώτη ἐποποθετήθη ἐν τῷ χρόνῳ ἢ δευτέρα ἐν τῇ ἐκ τ ἄ σ τ ε ι. Αἱ ἐκείνης αἱ χάριτες τοῦ σύμπαντος εἰσὶν ἐνιαυτοί, ἀτελετήτοί, πάντοτε αἱ αὐταὶ διὰ ταύτης ποικίλαι, πεπερασμένα καὶ ἀνανεύμενα. Ἄνευ τῆς μιᾶς δὲν θὰ ὑπῆρχε πῶσθς μεγαλειὸν ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἄνευ τῆς ἐτέρας θὰ ἦτο μονοτονία.

Ὅπως ὁ χρόνος δεικνύεται ἡμῖν ὑπὸ νέον σχέσιν. Ἡ ἐλαχίστη τῶν ὑποδιαμερίσεών του ἀποβαίνει σ ὄ ν ο λ ο ν π λ ῆ ρ ε ς, περιέχον τὸ πᾶν, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ὀλόκληρα πρόγματα τροποποιοῦνται, ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐντόμου τινὸς μέχρι τῆς γενέσεως ἐνὸς κόσμου. Ἐκαστον λε-

πτόν ἔστι καθ' ἑαυτὸ μικρὰ αἰωνιότης. Συναγέργετε λοιπὸν ἐν μιᾷ στιγμῇ διὰ τῆς διανοίας τὰ μέλλον ὠραία συμβεβηκότα τῆς φύσεως. Ἐποθέσατε ὅτι βλέπετε ταύτοχρόνως πάσας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, πρῶτον ἔαρος καὶ πρῶτον φθινοπώρου, νύκτα μὲ ἰσπαρμένους ἀστέρας καὶ νύκτα κεκαλυμμένην διὰ νεφελῶν, λευκῶνας πεποικιμένους δι' ἀνθέων, δάση ἀπογεγυμνωμένα ὑπὸ τῆς πάχνης, ἀγροὺς μὲ χρυσιζόντα λῆλα. Θὰ ἔχετε τότε ἰδέαν ἀκριβῆ ἀπόψεως τῆς οἰκουμένης. Ἐνθ' ἀναμύξετε τὸν ἥλιον τοῦτον, ὅστις βυθίζεται εἰς τοὺς θόλους τῆς δύσεως, ἄλλος παρατηρητῆς τὸν βλέπει ἐξερχόμενον τῶν χωρῶν τῆς ἀνατολῆς. Διὰ τίνος ἀκατανοήτου μαγείας τὸ γηραῖον τοῦτο ἔστρου, ὅπερ καθέσθαι κεκμηρὸς καὶ λάμπον ἐν τῇ κόμῃ τῆς ἐσπέρας, εἶνε κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν στιγμὴν νέον ἄστρου ἀνακίπτου ὄργον ἐκ τῆς δρόσου ἐν ταῖς λευκαζούσαις ὀδύναϊς τῆς ἡοῦς; Καθ' ἑκάστην τῆς ἡμέρας στιγμῇ ὁ ἥλιος ἐγείρεται λαμπρὸς εἰς τὸ Ζενιθ καὶ κλίνει ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ἡ, μῆλλον εἶπεῖν, αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν μᾶς ἀπατῶσι, καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀνατολή, οὔτε μεσημβρία, οὔτε δύσις ἀληθῆς. Τὸ πᾶν κατατῆρ εἰς ὠρισμένον τι σημεῖον, ἔσθην ἡ λαμπὰς τῆς ἡμέρας διαχέει ταύτοχρόνως τρία φῶτα ἐκ μιᾶς μόνης ἐστίας. Ἡ τριπλῆ αὐτῆ λαμπρότης εἶνε ἴσως β,πὶ ἢ φύσις ἔχει ὠραιότερον. Διῦτι δίδουσα ἡμῖν τὴν ἰδέαν τῆς συνεχοῦς μεγαλοπρεπειᾶς τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ μᾶς δεικνύει ἐπίσης εἰκόνα λαμπρῶν τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ Τριάδος.

Γνωρίζετε τί θὰ ἀπέβαινε σκηνὴ τις τῆς φύσεως, εἰν ἐγκυτελείπτε εἰς μόνην τὴν κίνησιν τῆς ἕλης; Αἱ νεφέλαι ὑπείκονσαι εἰς τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος θὰ ἐπιπτον καθέτως ἐπὶ τῆς γῆς ἢ θὰ ὑψοῦντο εἰς Πυραμίδας ἐν τῷ ἄερι. Παραντίκα ἢ ἀμυθφαῖρα θὰ ἦτο σφόδρα πυκνὴ ἢ σφόδρα ἠραιωμένη διὰ τὰ ἀναπνευστικά ὄργανα. Ἡ Σελήνη, πάρα πολὺ πλησίον ἡμῶν ἢ πάρα πολὺ μακρὰν, θὰ καθίστατο βαθμηδὸν ἀόρατος, θὰ εἰδεικνύετο αἰματώδης κεκαλυμμένη ὑπὸ κηλίδων ὑπερμεγέθων. Κατελιμμένη ὑπὸ παραδόξου μανίας θὰ ἔβαιναν ἀπὸ ἐκλείψεως εἰς ἐκλείψην, ἢ, κολιμδουμένη ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἐπὶ τὴν ἐτέραν θὰ ἀπεκάλυπτε τέλος τὴν ἄλληλν αὐτῆς ὕψην, τὴν δ-

ποίαν ἢ Γῆ ἀγνωστῆ. Οἱ ἀστέρες θὰ ἐφαίνοντο πληττόμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἰλίγγου, δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον ἢ συνέχεια φρικωδῶν συμβεβηκότων. Ἀφῆνης σημεῖον τοῦ θέρους θὰ καταλαμβάνετο ὑπὸ σημείου τοῦ χειμῶνος. Ὁ ΒΟΗΛΑΤΗΣ θὰ ὠδήγει τὰς ΠΑΒΙΛΛΑΣ καὶ ὁ ΛΕΩΝ θὰ ἐβρουχῆτο ἐν τῷ ΤΑΡΟΧΩ. Ἐκεῖ ἄστρα θὰ διήρχοντο μετὰ ταχύτητος ἀστραπῆς ἐνταῦθα θὰ ἐπεκρέματο ἀκίνητα. Ἐνίοτε συμπεριζόμενα καμπεληθῆ θὰ ἐσχημάτιζον νέον Γαλιλαίαν, εἶτα, ἀφανιζόμενα σύμπαντα καὶ διασχίζοντα τῶν κόσμων τὸ παραπέτασμα, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Τερτυλλιανοῦ, θὰ κρηνον νὰ παρατηρήσωμεν τὰς ἀβύσσους τῆς Αἰωνιότητος.

Ἄλλὰ παρόμοια θεάματα δὲν θὰ τρομάξωσι ποτὲ τὸν κενόρροπον πρὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Θεὸς χαλαρῶν τὰς ἡνίας τοῦ σύμπαντος δὲν θὰ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ τὸ καταστρέψῃ ἄλλως εἰμὴ ἐγκαταλείπων αὐτό.

Ἐκ τοῦ « Πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ » τοῦ Chateaubriand.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Διεύθυνσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου « Ἡ Ἀνάπλασις »

Οἱ κάτωθι προσυπογεγραμμένοι κατ' ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου διορισθέντες ἐλεγκταὶ τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ ληξάν ἔτος τὴν 31 Δεκεμβρίου 1888, παραλάβομεν τὰ σχετικὰ λογιστικὰ βιβλία παρὰ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου καὶ προέβημεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης ἡμῖν ἐντολῆς.

Τὰ λογιστικὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου εἰρομεν λίαν τακτικῶς τηρηθέντα καθ' ὅλον τὸ ἐτήσιον διάστημα. Ἐύρομεν τὰ ἐν αὐτῷ κοντόλια σύμφωνα πρὸς πᾶν σχετικὸν δικαιολογητικὸν ἔργαρον καὶ ἐν συνόλῳ τῶν καὶ σαφῆσαι εἰς τὰς ἐγγράφας. — Συνοπτικῶς δὲ παρὰ πόδας ὑποβάλλομεν τῷ Σ. Συμβουλίῳ τοῦ Συλλόγου τὸ ἐξαγόμενον τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν.

Τὰ ἐν τῷ Ταμείῳ μετρητὰ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1888. Δρ. 791:35

Είσεπραχθήσαν από 1 Ιανουαρίου—30 Ιουνίου 1888 — έκ συνδρομών Περιοδικού και σμικροῦ ποσοῦ δωρεῶν Δρ. 5424.75

Είσεπραχθήσαν επίσης από 1 Ιουλίου—31 Δεκεμβρίου 1888 έκ συνδρομών Περιοδικού και σμικρῶν δωρεῶν Δρ. 4262.55

Ἐκ τῶν ὡς ἔνω εἰσεπράξεων τὸ ἐκ δωρεῶν προσερχόμενον ποσὸν ἀμφοτέρων τῶν ἐξαμηνίων ἀνέρχεται εἰς Δραχ. 712.10

Τὰ εἰσεπραχθέντα ἐν ὄλῳ Δρ. 10478.65

Τὰ δαπανηθέντα ἐν ὄλῳ διὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Περιοδικοῦ μετὰ τῶν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ταχυδρομικῶν, δι' ἀντιμισθίας ὑπαλλήλων καὶ διανομίας, ἐνοίκια καὶ ἐπίπλωσιν Καταστήματος κλπ. ψιλὰ ἔξοδα ὡς ἐν τῷ Ταμείῳ λεπτομερῶς ἀναγράφονται διὰ μὲν τὴν πρώτην ἐξαμην. ἦτοι τῆς 30 Ιουν. 1888 Δρ. 4067.30

Διὰ δὲ τὴν δευτέραν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1888 Δρ. 3496.—

Δι' ἀγορὰν κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου 5 Λαχειοφόρων ὁμολογίων τῆς Ἐθν. Τραπεζ. ἀντὶ Δρ. 2610.—

Δρ. 9873.37

Ἐπόλοιπον μετρητῶν ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31 Ἰοβρίου 1888 Δρ. 605.35

Δρ. 10478.65

Τὰ ὡς ἔνω ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας ἡμῶν εἴδομεν σύμφωνα καὶ πρὸς τὴν ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἀναγνωσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τοῦ Συλλόγου κ. Κ. Διαλεισμᾶ ἐκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1888.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 20 Μαρτίου 1889

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

Α. ΘΕΟΛΟΓΗΣ

Γ. Α. ΜΑΤΘΟΠΟΛΟΣ

Ι. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ

Η ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἦνε ταπεινὸς καὶ μετριόφρων. Τοιοῦτος δὲ θὰ εἴνε, ὅχι μόνον ἂν ἔχη τὴν ἀνταπόφασιν νὰ ὑποτιμᾷ ἑαυτὸν, ἀλλ' ἂν ἔχη καὶ τὴν εὐκρίνειαν νὰ ἦνε δίκαιος πρὸς ἑαυτὸν. Δύναται τις ν' ἀρθῆ εἰς μέγα ὕψος ἀρετῆς, ἀλλ' ἔσονται γενναῖα καὶ ἂν ἦνε ἡ πτῆσις του, οὐδέποτε ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης θὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον ἐπιτελεῖν ἰδεώδες, τὸ ὅποιον εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων προέβαλεν ὁ Θεάνθρωπος.

Νομίζει τις ὅτι ἔρεινε ταμεῖον πάσης ἀρετῆς νομίζει ὅμως μόνον. Ἐνθ' αὐτὸς διαβλέπει ἐν ἑαυτῷ τελειότητα, τὸ ὅμμα τοῦ Θεοῦ, εἰσδύον μέχρι τῶν ἐγκάτων τῆς ψυχῆς του, διαβλέπει καὶ ἀτελείας καὶ ἐλαττώματα, ὧν οὐδεμίαν συνείδησιν ἔχει ὁ βαρυνόμενος δι' αὐτῶν.

Ὅπως δ' ὁ Θεὸς περιέβη τὰς ἀτελείας ἡμῶν ταύτας καὶ τὰ ἐλαττώματα, ἀνάγκη νὰ μὴ ἐγκουχόμεθα δι' ὅσα ἔχομεν πλεονεκτήματα, ἀνάγκη νὰ φρουδῶμεν ταπεινὰ καὶ μετρία καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀρετῶν ἡμῶν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, συμβουλεύων ὅτι δὲν πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἡ ἀριστέρα τὴν καὶ δεξιὰ, συνίστα ἡμῖν τὴν ἀρετὴν τῆς μετριόφροσύνης.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος λέγων ὅτι γέγονεν ἕφρων καυχώμενος, ὅτι οὐδὲν ἐστὶ, καὶ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν ἐλαχιστότερον πάντων τῶν ἁγίων, ἐπραγματοποίει τὴν ἀρετὴν τῆς μετριόφροσύνης.

Ὁ Θεολόγος Γρηγόριος κρίνων ἑαυτὸν ἀνάξιον τῆς Ἰερουσλήνης ἐγένετο κήρυξ καὶ ἀπόστολος τῆς μετριόφροσύνης.

Τοιοῦτοι ἦσαν καὶ πάντες οἱ μεγάλοι ἀπολογηταὶ καὶ οἱ Πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ἄνδρες ὅχι μόνον μὴ ἀνταπεινούμενοι, ἀλλ' ἀποφύγοντες ἐκ παντὸς τρόπου νὰ περιαντολογήσωσι καὶ ὑποβιβάζοντες μάλιστα ἐνίοτε ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες ὅτι οὐδὲν εἶσι.

Ἐκείνοι δὲ οἵτινες πάντοτε διασαλπίζουσι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματά των καὶ δικαιολογοῦνται λέγοντες, ὅτι ἐκφράξουσι περὶ ἑαυτῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἦν ἔχουσι συνείδησιν τῆς πραγματικῆς ἀξίας των, δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι γίνονται ὡς ὁ Φαρισαῖος, ὅστις ἠδουλοῦντο τῷ Θεῷ διότι οὐκ ἦν ὡς ὁ τελώνης ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ δὲν

συναισθάνονται ὅτι ἀναιροῦσι διὰ τῆς ταπεινῆς τῶν τῆν μετριόφροσύνης, ἦτις εἴνε μία τῶν ὑψηλοτέρων, ἐπιτακτικωτέρων καὶ ἐγγενεστέρων χριστιανικῶν ἀρετῶν.

MIX. I. ΓΑΛΛΑΝΟΣ

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ, ΚΙΝΗΣΙΣ

Πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης νέοι ἰδρύονται σύλλογοι καὶ ἑταιρίαι ὑπὸ τῶν προεξαρχόντων εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον, ἀναλαμβάνοντες τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνασκευῆς καὶ καταπολεμήσεως τῶν ἕλιτικῶν δοξασιῶν πρὸς διὰδοσιν τῆς ἀληθείας καὶ πρὸς ἀναχαίτισιν τῶν ἐκ τῆς ἀθεΐας ἠθικῶν καταστροφῶν.

Πλὴν τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ὁργανωθέντος ὑπὸ τῶν κοσμικῶν μεγάλου καθολικοῦ Συλλόγου ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ὁ κατὰ τῆς ἀθεΐας σύνδεσμος» (Ligue contre l'atheisme) ἰδρύθη πρότινον ἑβδομάδων ἄλλη ἑταιρία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γνωστοῦ δημοκράτου Ἰουλίου Σίμωνος, ἀνοπὼν ἔργον αὐτῆς ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς δημοσίας παιδείας τῆς νεότητος διὰ τῆς ἐναρμομίου ἐπιμεριείας τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἐπὶ τοῦ συμβόλου τῆς νεοσυσταθείσης ἑταιρίας ἐπιγράφεται:

«Θεός, Πατὴρ, Ἐλευθερία.»

ΔΩΡΕΑΙ ΠΕΡ ΤΗΣ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»

— Ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Μιχαὴλ Μελάς ἔδωκεν δωρ. ἑκατόν.

— Ὁ δ' ἐν Τεργέστῃ κ. Α. Τυπάλδος ἔδωκεν δωρ. ἑκατόν.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ

Ὁ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καθηγητῆς κ. Ἀριστ. Κ. Σπαθάκης εὐχεστέθη νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Συλλόγου ἐκ τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων α) τὴν «Ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν» β) τὴν «Λογικὴν» γ) τὴν «Σχολικὴν Παιδαγωγικὴν» δ) τὴν «Ἱστορίαν τῆς Παιδαγωγικῆς» ε) τὸ «Ἐργασίον Παιδαγωγικῆς» σς) τὴν «περὶ τῶν Πολιτικῶν τῶν Ρωμαίων» ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαν πραγματείαν τοῦ Κόππου γ) τρία σφάματα τοῦ «Ἐδαγγε-

λικῶ Κήρυκος» τῶν ἐτῶν 1869, 1870, καὶ 1871.

— Ὁ κ. Κλομένης Λουκάς τὸ ἱστορικὸν Δοκίμιον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας τοῦ Ἰω. Φιλήμονος.

— Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Κεφαλληνίας κ. Σπ. Κομποθέρας τὴν περὶ «τῆς τελειότητος τοῦ Χριστιανοῦ διὰ τῆς μετανοίας» μελέτην του.

— Τὸ Τυπογραφεῖον τῶν κ.κ. Κυλλαράκη καὶ Τριανταφύλλου τὴν ἐπὶ ὕψηλῳ μαιευτικῆν μελέτην τοῦ κ. Οἰκονόμου.

— Ὁ κ. Κ. Κοκολάτος 1) Δύο τόμους τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδομένης «Ἀττικῆς μελέσης» τοῦ ἔτους 1887. 2) Τὴν ἱστοριογραφικὴν συγγραφὴν τῆς νήσου Ἀρχιάλου τοῦ Θ. Παρασκευοπούλου. 3) Τὴν περὶ ἀλληλογραφίας παρὰ τοῖς Μικρασιανοῖς μελέτην τοῦ Ι. Βαλαβάνη.

— Ὁ κ. Ι. Ν. Κουτσυλέξης δύο τόμους τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθείσης περὶ «κοινωνικοῦ συναλλάγματος» πραγματείας τοῦ Λαμαρτίνου, ἧς ἔξοδος ἦδη ὁ πρώτος τόμος.

— Ὁ κ. Σίμων Ἀποστολίδης τὰς «Ψυχώσεις» του.

— Τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα τὴν ἐκθεσιν τῆς διαχειρίσεως διὰ τὸ ἔτος 1888.

— Ὁ κ. Κ. Φ. Σκόκος τρεῖς τόμους τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδομένου Ἡμερολογίου τῶν ἐτῶν 1887, 1888 καὶ 1889.

— Ὁ κ. Α. Διομ. Κυριακὸς ἐν ἀντίτυπον τῆς «περὶ τοῦ Πνεύματος τῆς Θρησκείας» μελέτης του.

— Ἡ κυρία Στυλιανὴ Καραλῆ ἔδωκεν δωρ. ἐν χειρογράφῳ τὴν ἀνέκδοτον κατὰ «Αἰτίων καὶ τῆς Ἀυτικῆς Ἐκκλησίας» συγγραφὴν τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ζαχ. Καραλῆ.

— Ὁ κ. Π. Πανῆς τὴν ὑπ' αὐτοῦ συντάχθεισαν βιογραφίαν τοῦ Ἰωσήφ Μομφερράτου.

— Ἐκ τῶν ἐν Πάτραις καταστημάτων ὁ «Κάδμος» τοῦ κ. Ἀνδρ. Β. Πάσχα ἐπεστάλησαν ἐν ὄλῳ 31 τόμοι συγγραμμάτων ἠθικοθρησκευτικῆς ὕλης ἦτοι α) τρεῖς τόμοι συνοπτικῆς «Ἐρημείας τῶν Ἐδαγγελίων» τοῦ ἐναντιοῦ β) «Ἱεροτελεστικῶν» τῆς ἡμερησίου ὑπὸ Βογιατζῆ γ) δύο τόμοι τῆς «Φυσικῆς Θεογνωσίας» τοῦ Schmid δ) πέντε τόμοι τῆς «Ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως» ε) τέσ-

σαρι τεύχη (ὅν τὰ τρία ἐν διπλῷ) τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Σκοποῦλου ἐκδομένης «Παιδικῆς Βιβλιοθήκης»· γ') ὁ «Θησαυρὸς τῆς Οἰκογενείας» εἰς τεύχη δύο ὑπὸ Σ. Θεοχάρη ζ') Ὁμήρου Ὀδύσσεια πρὸς χρῆσιν τῶν Δημ. Σχολείων· δύο ἀντίτυπα τοῦ Α'. τεύχους· ή) δύο τομίδια τοῦ Ἱερογραφικοῦ ἀπανθίσματος θ') Σύντοπις Ἱερῶς Κατηγήσεως ἀντίτυπα δύο· ι') Ἀκολουθία καὶ βίος τῆς ἁγίας Κυριακῆς· ἀντίτυπα δύο· ια') Ἀκολουθία καὶ βίος Εὐθυμίου τοῦ νέου ιβ') ἡ γράψι Μάρθα, διδασκαλὸν ἀνάγνωσμα· καὶ ιγ') ἡ «Ἐμπορικὴ Γεωγραφία» τοῦ Σ. Θεοχάρη.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Πᾶσα ἀποστολὴ χρημάτων πρὸς τὸν Σύλλογον τῆς «Ἀναπλάσεως» δεῖν νὰ διευθύνηται πρὸς τὸν Ταμίαν αὐτοῦ κ. Ἀκριθὸν Ἀκριθοῦ, ἔμπορον ἐν Ἀθήναις.

Ὁ Πρῶτος Τόμος τῆς «Ἀναπλάσεως» πωλεῖται διὰ μὲν τοῦς συνδρομητὰς ἀντὶ 55, διὰ δὲ τοῦς μὴ συνδρομητὰς ἀντὶ 7 δραχμῶν. Εἰς οὐδένα δ' αἰτοῦνται στέλλεται, ἂν μὴ πέμψῃ προῦτον τὴν ἄξιαν αὐτοῦ.

Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐκφορῶσι τὸν θερμὸν τῶν πόθων ὑπὲρ ἐβδομαδιαίας αὐτῆς ἐκδόσεως. Καὶ τὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διαθερμαίνεται πόθου. Ἀλλὰ καθ' ἃ ἐργάζομεν κατὰ Ἰανουάριον μῆνα «ἄνευ ἄρτου δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄνευ χρήματος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ὁ τύπος.» Ἡ «Ἀνάπλασις» εὐτυχῶς ἔχει ἱκανοὺς συνδρομητὰς, οἱ δὲ πικρῶνται ἡμέρηαι. Ἐξ αὐτῶν ὅχι ὀλίγοι ἐπεμψῶν ἤδη ἡμῖν τὰς καὶ διὰ τὸ τρέχον ἔτος συνδρομὰς τῶν ἄλλὰ τοῦτους ὀφείλουσι νὰ μιμηθῶσιν ὅλοι. Ἰπὲρ τούτου ποιούμεθα ἐκλήσιν εἰς τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τῶν τε συνδρομητῶν καὶ τῶν ἀνταποκριτῶν ἡμῶν. Ἄν δι' ἐγκαίρου ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν ἐξασφαλίσασι τὴν συνηθέραν ἐκδοσιν τῆς «Ἀναπλάσεως», ἐντὸς μικροῦ χρόνου θὰ ἔχωσιν αὐτὴν ἐξ ἑξαμαθιαίων.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐν τῷ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἀναπλάσεως» ἄρθρον τοῦ Νπδ. ἐν σελ. 189 ἀντὶ «ἐπειδὴ ἀναμφίβολον» ἀνάγνωθι «εἶνε δὲ ἀναμφίβολον».

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 1ης Ἀπριλίου σελ. 172, εἰς τὸ τέλος τῆς Πρώτης Μελέτης τοῦ κ. Σκαλτσούνη, ἀντὶ «οὐσιωδῶς οἱ ὕλοδοξοῦντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ ν' ἀνεγείρωσιν ἔτερον», ἀνάγνωθι: «οὐσιωδῶς οἱ ὕλοδοξοῦντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ νὰ προσβάλλωσιν ἐν δόγμα καὶ ν' ἀνεγείρωσιν ἔτερον».

Ἀντὶ δὲ: Ἀνθροπολογία τῆς Πώμης, ἀνάγνωθι: Ἀνθολογία τῆς Πώμης.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Ι. Σκαλ. Τεργ. ἐγράψαμεν.—Πανσ. ἀρχ. κ. Γρ. Γῶγ. Βουδαπέστην, Ν. Β. Παντ. Χαν. Κρήτης· φύλλα ἐστείλαμεν.—κ. Κ. Ν. Σαβ. Κέρκ. καὶ Ν. Κάγν. Παξῶς, χρήματα ἐλάβομεν ἐνεγράφητε· φύλλα ἐπέπεμψατε.—κ. Π. Γ. Πολ. Βόλ. ἐχρηματοῦμεν· φύλλα ἐστείλαμεν.—Ἀδελφοὺς Δεπάστα, Κηπουρῶν χρήματα συνδρομητῶν Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης δι' ἡμῶν στείλατε ἐλάβομεν.—Ἰερ. Σερ. Ἰω. Ἀγγελάου περιμεινόμεν ἀποστολὴν συνδρομῶν δι' ἀδελφῶν Δεπάστα, βιβλιοπωλῶν ἐν Κηφισίῳ.—κ. κ. Α. Α. Φ. Βραίλλαν, Γ. Νικ. Λεων. Κίρκου, Θεοδ. Γλ. Τήρον, Χ. Γεωργ. Τούζ, περιμεινόμεν ἀποστολὴν συνδρομῶν.—Α. Κοῦν. Μιτυλ. καὶ Α. Μαμ. Πρέβ. χρήματα ἐλάβομεν.—Ἰεροδ. Κ. Ζαλ. Ἰωάν. συνδρομητὰς ἐνεγράψαμεν, φύλλα ἐστείλαμεν καὶ λοιπὰ ζητηθέντα· χρήματα ἐλήφθησαν.—κ. Κ. Σ. Σπ. Γιοῦργγ' Ἀμφ. Πρεν. Μονήν. Βλαχ' Μ. Μαλ. Ὀδησ' Α. Σημ. Μετ. Παπα Α. Οἰκ. Ἀλιβ' Τηλ. Ἀνδρ. Χαν. Κρ' Ἀγγ. Μαργ. Σέβρας' Λεον. Σερπη. Βάρναν· συνδρομητὰς ἐνεγράφησαν· φύλλα ἐπέπεμψατε. Εἰς τοῦς ζητηθέντας ἀντίτυπα Α'. Τόμου «Ἀναπλάσεως» ἐστείλαμεν· περιμεινόμεν τὸ ἀντίτυπον.—κ. Κ. Θ. Μην. ἀρχ. Τριπόλεω' Γ. Μπ. Ἀμφ' Π. Τζακρ. Πάτρως Ν. Καπ. Σόρον· Κ. Φερ. Ἀηξ. Π. Παπαζ. Βυτινῆν Α. Γουρ. Μασ' Γ. Σταυρ. Σάμου· χρήματα ἐλάβομεν.—Προθ. Χ. Σιδ. Καρλ. Σάμου· ἐστείλαμεν Α'. Τόμ. «Ἀναπλάσεως».—Γ. Καμπ. Σμύρνην· ἐγράψαμεν· περιμεινόμεν χρήματα.—Ἐδθ. Ἰω. Μεσολ. καὶ Π. Γκαρ. Ἀμβρόσιον· ἐνεγράψαμεν συνδρομητὰς, χρήματα καὶ χρεῶν ἔληφθησαν· ἐγράψαμεν.

Τύποις Α. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου

—Κάτωθι τοῦ Δημαρχείου.—